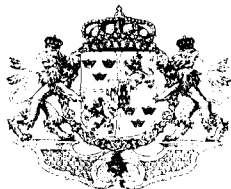

STATISTISKA MEDDELANDEN

SER. A. BAND 1:3.

STADSFULLMÄKTIGVALEN
ÅREN 1911 OCH 1912

SAMT

DEN KOMMUNALA RÖSTRÄTTEN
ÅR 1912

I DE STÄDER, SOM ICKE DELTAGA I LANDSTING

AV

KUNGL. STATISTISKA CENTRALBYRÅN

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1913

[182175]

Till den 20 december 1913 offentliggjorda häften av de statistiska serierna:

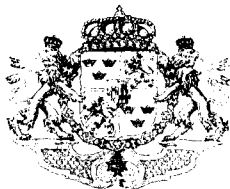
Bidrag till Sveriges officiella statistik.

[Serien Bidrag till Sveriges officiella statistik kommer efter hand att upphöra och ersättas av den nya serien Sveriges officiella statistik. De avdelningar av den gamla serien, varav publikationer utkommit i den nya, utmärkas här nedan med tecknet*.]

- A) **Befolkningsstatistik**, av Statistiska centralbyrån [tabellkommissionen]: åren 1851—1910.*
- B) **Rättsväsendet**, av Chefen för Justitiedepartementet [Justitiestatistikministern]: åren 1857—1910.
Sammandrag för åren 1830—1856 [I, II, III: 1], utarbetat i Justitiestatsexpeditionen.
- C) **Bergshandlingen**, av Kommerskollegium: åren 1858—1910.*
- D) **Fabriker och hantverk** [Fabriker och manufakturver], av Kommerskollegium: åren 1858—1910.
- E) **Sjöfart**, av Kommerskollegium.
Inrikes sjöfart och handel: åren 1858—1894.
Sjöfart: åren 1895—1910.*
- F) **Handel**, av Kommerskollegium.
Utrikes handel och sjöfart: åren 1858—1894.
Handel: åren 1895—1910.*
- G) **Fångvården**, av Fångvårdsstyrelsen: åren 1859—1910.*
- H) **Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser**, jämte sammandrag av Statistiska centralbyrån: åren 1856—1905.
- I) **Telegrafväsendet**, av Telegrafstyrelsen: åren 1861—1910.*
- K) **Hälsö- och sjukvården**.
I. Av Medicinalstyrelsen [Sundhetskollegium]: år 1861 [jämte översikt av årsberättelserna 1851—1860], åren 1862—1910.*
II. Av Överstyrelsen öfver hospitalen: åren 1861—1900.
Av Medicinalstyrelsen angående sinnessjukvården i riket: åren 1901—1910.*
- L) **Statens järnvägstrafik**, av Järnvägsstyrelsen [Styrelsen för statens järnvägstrafik]: åren 1862—1910.* Berättelserna från och med år 1865 innehålla jämväl uppgifter angående de enskilda järnvägarna.
- M) **Postverket**, av Generalpoststyrelsen: åren 1864 [och förutgångna år], 1865—1910.*
- N) **Jordbruk och boskapskötsel**.
Hushållningssällskapens berättelser, jämte sammandrag av Statistiska centralbyrån: åren 1865—1911.
Sammandrag av Kungl. Maj:ts befallningshavandes årsväxtberättelser, av Statistiska centralbyrån: åren 1874—1910.*
- O) **Lantmäteriet**, av Lantmäteristyrelsen [Generaldirektören för lantmäteriet]: åren 1867—1910.*
- P) **Undervisningsväsendet**, av Ecklesiastikdepartementet.
Folkundervisningen den 31 december 1868.
Folkskolorna: åren 1882—1910.
Statens allmänna läroverk för gossar: läsåren 1876/1877—1910/1911.
- Q) **Statens domäner**.
Skogsväsendet, av Domänstyrelsen [Skogsstyrelsen]: berättelse intill 1870, åren 1870—1910.*
Jordbruksdomänerna, av Domänstyrelsen: berättelse för åren 1883—1887 jämte inledande historik.
- R) **Valstatistik**, av Statistiska centralbyrån.
Riksdagsmannavalen: åren 1872, 1875, 1876—1908.*
Kommunala rösträtten: åren 1871, 1892 och 1904.
Valrätt till Riksdagens andra kammare: år 1885: 1—2 och 3 jämte bihang, år 1900: 1—4.
Landstingsmannavalen och den kommunala rösträtten år 1910.*
- S) **Allmänna arbeten**, av Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen [Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader]: åren 1872—1910.
- T) **Lots- och fyrinrättningen samt livräddningsanstalterna å rikets kuster**, av Lotsstyrelsen: åren 1873—1910.*
- U) **Kommunernas fattigvård och finanser**, av Statistiska centralbyrån: åren 1874—1910, 1911: 1.
- V) **Brännvins tillverkning och försäljning samt socker- och maltdryckstillverkningen**, av Kontrollstyrelsen [Byrån för kontroll å tillverkningsavgifter; Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå; Kontroll- och justeringsstyrelsen].
Brännvins tillverkning och försäljning: tillverkningsåren 1873/1874—1885/1886.
Brännvins tillverkning och försäljning samt vitbetssockertillverkningen: tillverkningsåren 1886/1887—1902/1903.
Brännvins tillverkning och försäljning samt vitbetssocker- och maltdryckstillverkningen: tillverkningsåren 1903/1904—1905/1906.
Brännvins tillverkning och försäljning samt socker- och maltdryckstillverkningen: tillverkningsåren 1906/1907—1910, 1911.*
- X) **Avlönings- och pensionsstatistik**, av Statistiska centralbyrån: häftena I: 1—9, utgivna åren 1881—1912.

STATISTISKA MEDDELANDEN

SER. A. BAND 1:3.

STADSFULLMÄKTIGVALEN
ÅREN 1911 OCH 1912

SAMT

DEN KOMMUNALA RÖSTRÄTTEN
ÅR 1912

I DE STÄDER, SOM ICKE DELTAGA I LANDSTING

AV

KUNGL. STATISTISKA CENTRALBYRÅN

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1913

[122175]

Statistiska meddelanden. Ser. A
digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:se:scb-smsra-0103_

Innehållsförteckning.

<i>Text.</i>	Sid.
Inledning	1.
Stadsfullmäktigvalen åren 1911 och 1912	3.
Gällande bestämmelser angående stadsfullmäktigvalen	3.
Avgivna valsedlar	4.
Valda stadsfullmäktige	11.
Tillämpningen av rangordnings- och reduktionsreglerna	13.
Den kommunala rösträtten år 1912 i de städer, som icke deltaga i landsting	16.
I röstlängd upptagna	16.
Röstberättigade och icke röstberättigade	22.
Deltagandet i valen	23.
<i>Tabeller.</i>	
Tab. 1. Avgivna valsedlar och valda stadsfullmäktige år 1911	24.
Tab. 2. Avgivna valsedlar och valda stadsfullmäktige år 1912	28.
Tab. 3. I röstlängd upptagna röstberättigade och icke röstberättigade i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Gävle år 1912	40.

Index.

<i>Texte.</i>	Pages.
Introduction	1.
Élections aux conseils municipaux en 1911 et 1912	3.
Règlements sur les élections	3.
Bulletins de vote déposés	4.
Représentants élus	11.
Application de la méthode de l'élection proportionnelle	13.
Droit de vote communale en 1912 dans les villes les plus grandes	16.
Personnes portées sur les listes de vote	16.
Dont ayant droit ou n'ayant pas droit de vote	22.
Participants à l'élections	23.
<i>Tableaux.</i>	
Tabl. 1. Élections aux conseils municipaux en 1911	24.
Tabl. 2. Élections aux conseils municipaux en 1912	28.
Tabl. 3. Nombre des électeurs répartis par groupes de voix, dans les villes les plus grandes, en 1912	40.

TILL KONUNGEN.

Statistiska centralbyrån får härmed avgiva sin underdåniga berättelse rörande *stadsfullmäktigvalen åren 1911 och 1912 samt den kommunala rösträlten år 1912 i de städer, som icke deltaga i landsting*. Föreliggande berättelse, som

1—132175. *Stadsfullmäktigvalen.*

på grund av bstämmelserna i nådiga brevet till Statistiska centralbyrån den 21 februari 1913 ingår i serien »Statistiska Meddelanden», utgör en fortsättning av den i häfte 158 av Statistisk Tidskrift publicerade statistiken över samma ämnen för år 1910.

Som grundval för statistiken över stadsfullmäktigvalen hava tjänat de till centralbyrån insända protokollen över sagda val. Däremot hava de vid valen avlämnade valsedlarna icke varit tillgängliga, då enligt bestämmelser i kommunalförordningen för städerna valsedlarna, så snart röstsammanräkning ägt rum, skola inläggas under försegling och förvaras intill utgången av den tid, för vilken valet gäller. På grund härav måste statistiken över stadsfullmäktigvalen bliva väsentligt mera summarisk än statistiken över landstingsmannavalen och huvudsakligen inskränka sig till uppgifter om antalet vid valet avgivna valsedlar, deras röstetal och fördelning efter partier samt antalet inom varje parti valda stadsfullmäktige. En annan olägenhet härav har varit, att det nu icke funnits någon möjlighet att med tillhjälp av valsedlarna komplettera protokollens i vissa avseenden ofullständiga uppgifter. Denna olägenhet har i synnerhet varit kännbar i de fall, då två partier röstat under gemensam partibeteckning men för övrigt med olika namn på sina valsedlar. Dessa valsedlars fördelning på de båda partierna har endast kunnat approximativt beräknas med tillhjälp dels av de till protokollen bifogade tabellerna över fördelningen av platserna inom varje parti, varur uppgift kunnat erhållas å antalet röster, som tillfallit varje kandidat, och dels av de från statistiken över närmast föregående landstingsmän- och stadsfullmäktigval hämtade uppgifterna om medelröstetalen för de olika partierna i varje stad. En dylik beräkning kan naturligtvis dock endast bliva ungefärlig, varför de meddelade uppgifterna om partiernas styrka i ifrågavarande fall icke kunna göra anspråk på att vara fullt exakta.

Även av en annan anledning hava för några städer protokollens uppgifter å antalet avgivna valsedlar måst korrigeras. Det har nämligen visat sig, att några valförrättare i de fall, då en person på grund av fullmakt utövat rösträtt även för en annan, antecknat bådass röstetal på samma valsedel, varigenom protokollens uppgift å antalet avgivna valsedlar icke motsvarat hela antalet personer, som vid valet utövat sin rösträtt, utan endast antalet av dem, som personligen deltagit i valet, varemot röstetalen naturligtvis varit fullt exakta. I dessa fall hava genom skriftlig hänvändelse till magistraten uppgifter erhållits å antalet personer, som vid valet utövat rösträtt på grund av fullmakt, varefter detta antal approximativt fördelats på de olika partierna. För de städer, där en dylik korrigering av protokollens uppgifter måst utföras, har detta meddelats i anmärkningarna till tab. 1 och 2.

Vidare må nämnas, att den fördelning av de röstande på de tre stora politiska huvudpartierna, som i så stor utsträckning som möjligt genomförts, likväl icke kunnat verkställas för en del partigrupper, som icke haft någon utpräglad politisk karaktär, utan där den sammanhållande kraften varit något annat gemensamt intresse av ett eller annat slag. Dessa grupper hava i det följande räknats för sig och i tab. 1 och 2 upptagits under rubriken »övrige valsedlar med partibeteckning».

Beträffande statistiken över den kommunala rösträtten i de städer, som icke deltaga i landsting, grundar den sig på uppgifter, som jämlikt nådig kungörelse den 4 mars 1910 av överståthållarämbetet och magistraterna i vederbörande städer i samband med stadsfullmäktigvalen skola ingivas till Statistiska centralbyrån, på samma sätt som skall ske för övriga städer och landskommunerna vid landstingsmannavalen, och som finnes närmare beskrivet i centralbyråns berättelse rörande landstingsmannavalen och den kommunala rösträtten år 1910.

Då stadsfullmäktigvalen i Stockholm förrättas under mars månad men i de övriga städerna under december, och uppgifterna rörande den kommunala rösträtten avse samma tidpunkter som dessa val, basera sig i följd härav röstlängderna för Stockholm liksom de vid 1912 års landstingsmannaval använda på 1911 års taxering, medan däremot röstlängderna för de övriga städerna grunda sig på 1912 års taxering.

Stadsfullmäktigvalen åren 1911 och 1912.

Gällande bestämmelser angående stadsfullmäktigvalen. I kommunalförordningen för rikets städer är stadgat, att i alla städer med mer än 3 000 invånare den beslutande myndigheten skall utövas av på allmän rådstuga valda stadsfullmäktige, varjämte även mindre städer äga rätt att på samma sätt utse stadsfullmäktige, av vilken rätt även alla städer med undantag av Östhammar och Skanör med Falsterbo begagnat sig, varigenom stadsfullmäktiginstitutionen numera förekommer i alla städer i riket med undantag av de nyss nämnda.

Antalet fullmäktige är i kommunalförordningen fastställt i förhållande till folkmängden enligt följande bestämmelser:

Stad med 2 000 invånare eller därunder utser	20
» » över 2 000 t. o. m. 5 000 invånare utser	21—25
» » » 5 000 » » » 10 000 » »	26—30
» » » 10 000 » » » 20 000 » »	31—40
» » » 20 000 » » » 40 000 » »	41—50
» » » 40 000 invånare utser	51—60

Inom dessa gränser äger sedan varje stad att själv bestämma stadsfullmäktiges antal. För Stockholm är särskilt stadgat, att antalet skall vara 100.

Alla städer med mer än 10 000 invånare skola indelas i valkretsar med minst tio, högst tjugufem stadsfullmäktige från varje valkrets efter folkmängdens storlek. Det största antalet valkretsar inom samma stad återfinnes i Stockholm, som var indelat i sex valkretsar. Därefter kommo de största landsortsstäderna såsom Göteborg, Malmö, Norrköping, Uppsala, Jönköping, Karlskrona och även Söderhamn med vardera tre valkretsar. Övriga städer med mer än 10 000 invånare voro indelade i två valkretsar.

Stadsfullmäktige skola väljas för fyra år på så sätt, att hälften omväljes vart annat år i december. Stockholm har hittills utgjort ett undantag härifrån, i det att där fullmäktige utsetts för endast två år med omval av halva antalet varje

år i mars månad. Häri har dock numera den ändring vidtagits, att från och med år 1913 stadsfullmäktige även i Stockholm väljas för fyra år. För att möjliggöra övergången till den nya ordningen hava de år 1912 valda fullmäktige utsetts för en tid av tre år.

Dylika allmänna stadsfullmäktigval förrättades år 1911 i 21 städer och år 1912 i 76 städer. Förutom i Stockholm förrättades allmänt stadsfullmäktigval både år 1911 och år 1912 även i Åmål, av skäl som närnare angivas i anm. 4 till tab. 1. Dessutom ägde i ett flertal städer enstaka kompletteringsval rum efter personer, som avgått före periodens utgång, men dessa kompletteringsval hava i det följande helt och hållet lämnats ur räkningen.

Avgivna valsedlar. Antal och röstetal; partifördelning. Hela antalet avgivna godkända valsedlar utgjorde vid 1911 års allmänna stadsfullmäktigval 42 538 och vid 1912 års val 141 082. Läggas härtill de kasserade valsedlarna, vilka år 1911 utgjorde 29 och år 1912 uppgingo till 102, erhålles inalles ett antal avgivna valsedlar för år 1911 av 42 567 och för år 1912 av 141 184, vilka tal alltså angiva antalet personer, bolag o. dyl., som vid ifrågavarande val utövat sin rösträtt. Antalet inom varje stad avgivna valsedlar, deras röstetal och fördelning på de tre politiska huvudpartierna, i den utsträckning en sådan fördelning varit möjlig att genomföra, framgå av de i tab. 1 och 2 meddelade uppgifterna. I nedanstående tablå lämnas därjämte ett sammandrag i såväl absoluta som relativa tal för samtliga städer av de godkända valsedlarnas antal, röstetal och partifördelning:

	År 1911.	Antal.	%.	Röstetal.	%.
Moderata	14 116	33·2	335 753	48·8	
Liberala	11 079	26·1	177 649	25·8	
Socialdemokrater	16 611	39·0	164 553	23·9	
Övriga valsedlar med partibet.	626	1·5	8 726	1·3	
Valsedlar utan partibet.	106	0·2	1 507	0·2	
	Summa 42 538	100 0	688 188	100·0	
	År 1912.	Antal.	%.	Röstetal.	%.
Moderata	55 833	39·6	1 196 967	53·9	
Liberala	35 725	25·3	534 542	24·0	
Socialdemokrater	48 266	34·2	473 918	21·3	
Övriga valsedlar med partibet.	1 182	0·8	15 005	0·7	
Valsedlar utan partibet.	76	0·1	1 560	0·1	
	Summa 141 082	100 0	2 221 992	100 0	

En jämförelse mellan de tre huvudpartiernas inbördes styrka vid 1911 och 1912 års stadsfullmäktigval visar den olikheten, att medan år 1911 socialdemokraterna voro det numerärt starkaste partiet med 39·0 % av hela antalet avgivna valsedlar, mot 33·2 % för det moderata och 26·1 % för det liberala partiet, hade vid 1912 års val de moderata samlat det största antalet röstande, eller 39·6 % av samtliga. Socialdemokraterna nådde sistnämnda år endast till 34·2 % och de liberala till 25·3 %. Anledningen till att socialdemokraterna

skenbart intogo en starkare ställning år 1911 än året därpå, ligger till största delen däri, att i uppgifterna rörande partifördelningen år 1911 siffrorna för Stockholm, där socialdemokraterna båda åren utgjorde det till antalet största partiet, helt och hållet dominerade över de få övriga städer, som år 1911 förrättade stadsfullmäktigval. Av 42 538 avgivna godkända valsedlar kommo nämligen icke mindre än 33 503 på Stockholm. I fråga om röstetalens storlek intog det moderata partiet båda åren första rummet med år 1911 48.8 % och år 1912 53.9 % av hela röstetalet. Av de båda övriga partierna, som i detta fall voro ungefär lika starka, omfattade det liberala resp. 25.8 och 24.0 % och det socialdemokratiska resp. 23.9 och 21.3 % av hela röstetalet.

Samma städer, inom vilka stadsfullmäktigval förrättades år 1912, deltog även i 1910 års stadsfullmäktigval, med undantag endast för Åmål, där val väl förrättades år 1912 men däremot icke år 1910. En jämförelse mellan partiernas styrka vid båda dessa val bör därför vara av ett visst intresse. De siffror, som i detta syfte meddelas i nedanstående tablå, visa, att partifördelningen vid

	Avgivna valsedlar		Röstetal	
	År 1910	År 1912	År 1910	År 1912
Moderata	37.8 %	39.6 %	52.5 %	53.9 %
Liberala	26.5 »	25.3 »	24.9 »	24.0 »
Socialdemokrater	33.6 »	34.2 »	20.3 »	21.3 »
Övriga valsedlar med partibeteckning	2.0 »	0.8 »	2.2 »	0.7 »
Valsedlar utan partibeteckning	0.1 »	0.1 »	0.1 »	0.1 »
Summa	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0 %

de båda valen var i huvudsak densamma. Dock hava såväl de moderata som socialdemokraterna gått något framåt i fråga om både antalet avgivna valsedlar och deras röstetal, medan i stället de liberala förlorat något i styrka. Det liberala partiets tillbakagång och socialdemokraternas tillväxt torde dock till en del endast vara skenbar. I åtskilliga städer, inom vilka socialdemokraterna år 1910 icke uppträdde som självständigt parti utan röstade tillsammans med de liberala och följaktligen i valstatistiken icke kunnat redovisas särskilt, har det nämligen för 1912 års val varit möjligt att särskilja de liberala och socialdemokratiska väljarna, varigenom i dessa städer en jämförelse mellan åren 1910 och 1912 måste ställa sig för de liberala ogynnsammare och för socialdemokraterna gynnsammare än verkliga förhållandet.

Beträffande partiernas inbördes styrka i de särskilda städerna hänvisas till tab. 1 och 2.

Under rubriken »övriga valsedlar med partibeteckning» hava, såsom redan nämnts, sammanförts sådana partigrupper, som synas hava saknat bestämd politisk karaktär. Hit hava räknats 626 valsedlar år 1911 och 1 182 år 1912 med ett sammanlagt röstetal av 8 726 år 1911 och 15 005 år 1912, motsvarande resp. 1.5 och 0.8 % av samtliga valsedlar och resp. 1.3 och 0.7 % av hela röstetalet. År 1910 omfattade denna grupp 2.0 % av samtliga valsedlars antal och 2.2 % av deras röstetal, vadan densamma uppenbarligen är stadd på stark tillbakagång.

Flera av dessa grupper vid sidan av de politiska partierna voro sammanslutningar, som bildats bland de kvinnliga väljarna för att i stadsfullmäktige insätta representanter för kvinnorna. Bland dylika grupper kunna från 1911 års val nämnas »Kvinnornas lista» i Luleå med 97 röstande och »Kvinnopartiet» i Haparanda med 33 röstande. Vid 1912 års val förekommo dylika grupper med partibeteckningarna »Kvinnorna» eller »Kvinnornas lista» i Norrköping (125 röstande), Kalmar (22), Lund (211), Arvika (83) och Västerås (170).

Av övriga hithörande partigrupper böra från 1911 års val nämnas dels en grupp med partibeteckningen »Centern» i Eksjö, som samlat icke mindre än 274 av de 714 röstande, och som enligt uppgift utgjorde en sammanslutning av personer med likartade åsikter i kommunalpolitiska frågor och i stort sett med frånseende av den rent politiska ställningen, och dels gruppen »Nora kommunala förening» i Nora, som likaledes uppgives hava saknat politisk karaktär.

Från 1912 års val må särskilt nämnas Sigtuna, där de röstande, såsom närmare angives i anm. 1 till tab. 2, voro fördelade på två partigrupper allt efter valmännens olika ställning i nykterhetspolitiskt avseende. Slutligen fanns i Gävle en sammanslutning av nykterhetsvänner och frireligiösa, som under partibeteckningen »De kristna nykterhetsvännerna» samlade 314 röstande.

Den valmännen medgivna friheten att avgiva valsedlar utan partibeteckning har liksom vid föregående val endast i mycket ringa utsträckning tagits i anspråk. Hela antalet valsedlar inom den s. k. fria gruppen, som i tab. 1 och 2 återfinnes i kol. 6 och 12, utgjorde år 1911 106 och år 1912 76 med ett sammanlagt röstetal av resp. 1507 och 1560. Förstnämnda år utgjorde dessa valsedlars antal 0·2 % av samtliga valsedlar och sistnämnda år 0·1 %, det senare samma procenttal som vid 1910 års stadsfullmäktigval. Det enda val, vid vilket den fria gruppen spelade någon roll, var i Öregrund år 1911, där alla avgivna valsedlar saknade partibeteckning.

Medelröstetal. På grundval av de i tab. 1 och 2 meddelade uppgifterna å antalet avgivna valsedlar och deras röstetal har i tab. A för varje stad beräknats antalet röster i medeltal per valman dels för alla röstande och dels för de olika partierna. Betraktas först det senare genomsnittsröstetalet, utgjorde det samma vid 1911 års val 16·2 och vid 1912 års val 15·7, under det att motsvarande medeltal vid stadsfullmäktigvalen år 1910 utgjorde 15·5. Röstetalet var alltså år 1911 något högre än såväl år 1910 som år 1912, vilket emellertid uteslutande beror på Stockholms starka övervikt bland de städer, som valde stadsfullmäktige förstnämnda år. Frånräknas Stockholm, erhålles nämligen för övriga städer ett medelröstetal år 1911 av endast 12·7.

I fråga om medelröstetalets växlingar inom de särskilda städerna stod det samma år 1911 högst i Luleå, Stockholm och Haparanda med resp. 17·4, 16·9 och 15·3 röster och lägst i Torshälla och Mariefred med resp. 9·7 och 9·9 röster. År 1912 anträffas de högsta medelröstetalen i Söderhamn och Sundsvall, i båda fallen med icke mindre än 19·8 röster. Andra städer med anmärkningsvärt höga röstetal äro Visby (19·1), Kalmar (18·8), Lund (18·1), Östersund (17·9), Göteborg (17·6) och Stockholm (17·2). Att Stockholm och Göteborg, liksom i ännu högre grad Malmö, Norrköping och Gävle, icke obetydligt överträffades av flera andra mindre

(Forts. sid. 10.)

Tab. A. Medelröstetal å de avgivna valsedlarna inom olika partier.

1 S t a d	2 Medelröstetal för					
	3 Moderata	4 Liberala	5 Socialdem.	6 Övriga	7 Valsedlar utan partibeteckning	8 Samtliga
<i>a) Vid 1911 års stadsfullmäktigval.</i>						
Stockholms stad	25·7	18·0	10·0	22·0	18·8	16·9
Stockholms län.						
Öregrund	—	—	—	—	12·4	12·4
Södermanlands län.						
Torshälla	12·3	10·8	6·9	—	—	9·7
Mariefred	12·0	8·9	6·2	—	—	9·9
Jönköpings län.						
Eksjö	17·6	12·1	—	14·0	—	14·6
Kalmar län.						
Oskarshamn	19·0	9·5	—	—	19·5	13·8
Hallands län.						
Laholm	16·8	10·9	7·0	—	7·0	12·1
Falkenberg	18·2	14·3	7·7	—	—	12·9
Varberg	17·8	14·0	7·7	—	15·3	13·0
Göteborgs o. Bohus län.						
Kungälv	9·9	12·5	—	—	—	10·8
Älvsborgs län.						
Alingsås	18·4	8·6	—	—	—	12·4
Ämål	17·2	12·0	9·4	—	26·6	12·7
Skaraborgs län.						
Skövde	17·8	10·7	—	—	—	15·1
Tidaholm	18·2	14·0	11·1	—	—	15·1
Örebro län.						
Askersund	15·1	8·0	—	—	—	12·0
Nora	17·6	8·2	7·2	14·7	—	13·5
Västmanlands län.						
Köping	19·6	12·7	8·0	14·0	—	13·2
Kopparbergs län.						
Hedemora	18·9	10·9	—	—	—	13·2
Norrbottnens län.						
Luleå	25·9	17·8	11·9	13·2	21·0	17·4
Piteå	17·6	10·8	—	—	—	14·1
Haparanda	22·0	12·4	—	10·9	—	15·3
Samtliga städer år 1911	23·8	16·0	10·0	13·9	14·2	16·2

Tab. A (forts.). Medelröstetal å de angivna valsedlarna.

1 S t a d	2	3	4	5	6	7
	Medelröstetal för					
	Mode- rata	Libe- rala	Social- dem.	Övriga	Valsed- lar utan partibe- teckning	Samt- liga
<i>b) Vid 1912 års stadsfullmäktigval.</i>						
Stockholms stad	24·4	17·2	11·0	—	24·1	17·2
Stockholms län.						
Södertälje	19·5	14·9	10·1	—	—	13·9
Vaxholm	13·4	9·8	7·7	—	—	10·9
Norrtälje	16·0	11·8	7·2	—	—	11·8
Sigtuna	—	—	—	8·0	—	8·0
Uppsala län.						
Uppsala	22·1	13·3	9·5	—	—	16·3
Enköping	17·5	10·6	8·4	—	25·0	13·5
Södermanlands län.						
Nyköping	21·4	15·1	8·9	—	—	13·6
Eskilstuna	22·4	14·3	10·1	—	—	13·4
Strängnäs	18·9	12·2	5·1	—	27·0	14·1
Trosa	15·3	8·8	—	—	—	11·4
Östergötlands län.						
Linköping	21·7	13·4	7·8	17·5	20·5	16·5
Norrköping	20·1	13·5	7·6	12·4	28·8	15·3
Söderköping	17·5	10·1	—	14·2	14·5	13·9
Motala	17·5	11·5	—	—	6·3	15·1
Vadstena	17·0	8·8	6·2	—	—	10·6
Skänninge	10·2	5·8	—	—	—	8·3
Jönköpings län.						
Jönköping	19·7	11·3	8·5	—	17·0	14·7
Gränna	13·0	9·4	—	—	—	11·4
Huskvarna	14·0	12·7	10·6	—	—	12·5
Kronobergs län.						
Växjö	19·3	15·1	8·0	—	17·2	16·2
Kalmar län.						
Kalmar	20·7	19·0	10·2	11·7	—	18·8
Västervik	19·8	14·7	7·5	—	—	12·8
Vimmerby	16·7	8·2	—	—	—	12·8
Borgholm	15·2	9·4	—	—	—	11·7
Gottlands län.						
Visby	24·3	13·8	—	—	—	19·1
Blekinge län.						
Karlskrona	20·2	13·3	7·6	—	—	15·4
Ronneby	16·8	12·8	8·2	—	19·5	13·4

Tab. A (forts.). Medelröstetal å de avgivna valsedlarna.

1	2	3	4	5	6	7
Stad	Medelröstetal för					
	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Valsedlar utan partibeteckning	Samtliga
Karlshamn	20·8	15·9	8·3	—	—	16·6
Sölvesborg	18·8	13·0	8·4	—	—	14·0
Kristianstads län.						
Kristianstad	20·9	13·6	8·6	—	—	16·8
Simrishamn	12·9	8·8	—	—	—	11·0
Ängelholm	16·8	14·8	9·3	—	—	13·8
Malmöhus län.						
Malmö	22·3	18·1	10·7	—	19·0	16·5
Lund	24·3	17·1	11·2	13·2	13·0	18·1
Landskrona	21·2	15·5	9·1	—	22·0	14·8
Hälsingborg	23·7	16·4	10·1	—	21·0	16·5
Ystad	21·9	16·5	9·9	—	28·0	15·1
Trälleborg	19·6	13·6	8·9	—	—	13·7
Eslöv	18·5	13·3	7·8	—	—	12·6
Hallands län.						
Halmstad	21·5	14·4	8·2	—	11·5	14·9
Kungsbacka	17·2	13·9	7·5	—	—	14·3
Göteborgs o. Bohus län.						
Göteborg	21·9	18·9	9·9	—	20·0	17·6
Marstrand	14·6	14·4	—	18·6	—	14·6
Lysekil	15·9	12·8	7·9	19·8	—	13·7
Uddevalla	17·4	13·8	6·6	—	28·0	12·3
Strömstad	15·3	11·5	7·6	—	—	12·1
Älvsborgs län.						
Vänersborg	19·7	12·2	7·0	—	—	13·9
Borås	17·1	10·3	7·0	—	13·5	12·7
Ulricehamn	15·6	8·3	—	—	—	11·7
Åmål	14·5	11·6	8·6	—	—	11·6
Skaraborgs län.						
Mariestad	16·9	12·3	—	—	—	14·6
Lidköping	17·6	12·1	5·6	—	—	11·4
Skara	17·6	11·6	7·0	—	—	14·2
Hjo	12·7	12·0	5·9	—	—	11·8
Falköping	17·2	14·1	8·8	—	—	13·6
Värmlands län.						
Karlstad	24·0	14·0	9·8	—	—	15·9
Kristinehamn	19·6	13·7	9·0	—	32·0	13·6
Filipstad	16·3	9·7	8·0	—	—	12·5
Arvika	20·8	12·2	9·0	8·3	—	13·8

Tab. A (forts.). Medelröstetal å de angivna valsedlarna.

1	2	3	4	5	6	7
Stad	Medelröstetal för					
	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Valsedlar utan parti- teckning	Samtliga
Örebro län.						
Örebro	21·2	14·2	9·3	—	—	15·9
Lindesberg	17·3	11·1	7·8	—	—	12·2
Västmanlands län.						
Västerås	20·6	13·9	9·3	12·6	—	13·8
Sala	16·5	8·6	6·3	—	—	11·0
Arboga	19·4	12·0	7·2	—	—	12·1
Kopparbergs län.						
Falun	21·6	14·7	10·0	—	—	16·6
Säter	10·2	10·5	—	—	—	10·3
Gävleborgs län.						
Gävle	22·8	15·4	9·6	14·6	25·0	15·5
Söderhamn	30·2	18·2	12·1	—	—	19·8
Hudiksvall	19·5	12·9	8·8	—	32·0	14·8
Västernorrlands län.						
Härnösand	20·8	12·5	6·0	—	25·0	14·6
Sundsvall	22·9	16·1	11·4	—	—	19·8
Örnsköldsvik	20·1	10·6	—	—	—	15·6
Jämtlands län.						
Östersund	23·4	15·6	10·8	—	—	17·9
Västerbottens län.						
Umeå	17·6	11·9	—	—	—	14·5
Skellefteå	20·8	10·1	—	—	—	14·9
Samtliga städer år 1912	21·4	15·0	9·8	12·7	20·5	15·7

städer, torde till en del bero på de i nämnda städer tillämpade högre bevilningsfria avdragen. Städer med särskilt låga medelröstetal år 1912 voro Sigtuna (8·0) och Skänninge (8·3). För alla övriga städer översteg detsamma 10 röster.

Medelröstetalet för de tre politiska huvudpartierna inom alla städer tillsammans meddelas i nedanstående tablå, som för jämförelsens skull även upptager motsvarande medelröstetal för de städer, som deltog i 1910 års stadsfullmäktigval och 1912 års landstingsmannaval:

	Medelröstetal för		
	Moderata	Liberala	Soc.-dem.
Vid 1911 års stadsfullmäktigval	23·8	16·0	10·0
» 1912 »	21·4	15·0	9·8
» 1910 »	21·5	14·6	9·4
» 1912 » landstingsmannaval (städerna) . .	19·7	13·2	9·3

Överensstämmelsen i tablåns siffror för de olika valen är som synes stor, endast vid 1911 års stadsfullmäktigval äro de även i detta fall något högre. Från 1910 till 1912 års stadsfullmäktigval, för vilka uppgifterna äro med varandra närmast jämförbara, har medelröstetalet för de moderata gått ned något obetydligt, medan detsamma däremot vuxit för de båda övriga partierna.

Inom gruppen »övriga» utgjorde medelröstetalet år 1911 13·9 och år 1912 12·7 emot 17·3 år 1910. Av de kvinnogrupper, som räknats hit, nådde vid 1911 års val »Kvinnornas lista» i Luleå ett medelröstetal av 13·2 och »Kvinnopartiet» i Haparanda 10·9 röster. Vid 1912 års val utgjorde medelröstetalet för den kvinnliga partigruppen i Norrköping 12·4, i Kalmar 11·7, i Lund 13·2, i Arvika 8·3 och i Västerås 12·6.

De fåtaliga valsedlarna utan partibeteckning hade år 1911 ett medelröstetal av 14·2 och år 1912 av 20·5 emot 20·3 röster år 1910.

Gemensam partibeteckning. I de fall, där två partier vid valen använt sig av gemensam partibeteckning men i övrigt röstat med skilda listor, har detta i tab. 1 och 2, första kolumnen, utmärkts med ett kors (†). Det moderata partiet hade varken vid 1911 eller 1912 års val i något fall gemensam partibeteckning med något av de övriga partierna. Däremot förekom dylikt gemensamt uppträdande i ganska stor utsträckning mellan de liberala och socialdemokraterna. År 1911 förekom det visserligen endast i två valkretsar men däremot år 1912 i icke mindre än 23 valkretsar. Vid samma val år 1910 hade de liberala och socialdemokraterna gemensam partibeteckning endast i 12 valkretsar.

Kasserade valsedlar. Vid 1911 års stadsfullmäktigval kasserades inalles 29 valsedlar och vid 1912 års val 102 sedlar, därav i Stockholm år 1911 23 och år 1912 41. Anledningen till valsedlarnas kassering var vid 1911 års val i 14 fall, att valsedlarna saknade röstetal, i 7 fall, att valsedlarna voro på ett eller annat sätt märkta, och i 5 fall, att i stället för valsedlar avlämnats fullmakter, skattekvitton eller dylikt. Vid 1912 års val kasserades 34 valsedlar av förstnämnda orsak, 31 förklarades ogiltiga såsom märkta, och 23, emedan de utgjordes av andra handlingar än valsedlar. Förutom dessa tre vanligast förekommande anmärkningar förekom det även, att valsedlar kasserades, emedan de helt och hållet saknade namn, eller de därå upptagna namnen voro överstrukna m. m.

Valda stadsfullmäktige. Fördelning på partier. Antalet vid 1911 och 1912 års stadsfullmäktigval inom varje stad utsedda stadsfullmäktige meddelas i tab. 1 och 2, kol. 15—19. Efterföljande tablå utgör en sammanfattning för hela riket av antalet fullmäktige inom de olika partierna.

	År 1911	År 1912
Moderata	145	683
Liberala	81	310
Socialdemokrater	37	187
Övriga	23	15
	Summa 296	1 195

Av de till gruppen »övriga» räknade stadsfullmäktige tillhörde år 1911 10 Öregrund, där såsom redan nämnt alla avgivna valsedlar tillhörde den fria gruppen. De återstående 13 år 1911 liksom alla 15, som år 1912 räknats till de övriga, voro valda av sådana partigrupper, som icke kunnat hänföras till något bestämt politiskt parti. Av dessa tillhörde år 1911 ett antal av fem Eksjö och lika många Nora, och av de år 1912 valda voro icke mindre än 10 representanter för Sigtuna, där båda de partigrupper, i vilka de röstande fördelat sig, måst hänföras till de »övriga». De båda kvinnogrupperna i Luleå och Haparanda år 1911 fingo vardera en av sina kandidater vald, och vid 1912 års val lyckades de särskilda kvinnogrupperna genomdriva valet i Lund av två kvinnliga stadsfullmäktige och i Västerås av en.

För att underlätta en jämförelse mellan de olika partiernas styrka bland de röstande och de valda stadsfullmäktige meddelas i efterföljande tablå en sammanställning av varje partis relativa andel av det sammanlagda röstetalet och av hela antalet valda stadsfullmäktige.¹⁾

	Å r 1 9 1 1		Å r 1 9 1 2	
	Röstetal	Valda stadsf.	Röstetal	Valda stadsf.
Moderata	48·8 %	50·7 %	53·9 %	57·1 %
Liberala	25·8 »	28·3 »	24·0 »	26·0 »
Socialdemokrater	23·9 »	12·9 »	21·3 »	15·6 »
Övriga partigrupper	1·3 »	4·6 »	0·7 »	1·3 »
Fria gruppen	0·2 »	3·5 »	0·1 »	—
	Summa 100·0 %	100·0 %	100·0 %	100·0 %

Ovanstående procenttal borde naturligtvis vara desamma för alla partier, under förutsättning att alla platser fördelades fullt proportionellt till partiernas sammanlagda röstetal. Vid uppdelning på ett flertal valkretsar måste likväl helt naturligt en del förskjutningar äga rum, varvid det minsta partiet oftast blir lidande. Också visar sig socialdemokraternas ställning i detta avseende vara den ofördelaktigaste, i det att, oaktat på detta parti kommo år 1911 23·9 och år 1912 21·3 % av det sammanlagda röstetalet, likväl endast resp. 12·9 och 15·6 % av de valda stadsfullmäktige tillhörde socialdemokraterna.

Bakom var och en av de valda stadsfullmäktige stod år 1911 149 väljare med ett röstetal av 2 406 och år 1912 118 väljare med 1 859 röster. För de tre

¹⁾ För att få full motsvarighet mellan röstetalet och antalet valda stadsfullmäktige, har för år 1912 antalet liberala stadsfullmäktige ökat med en och antalet socialdemokratiska fullmäktige i stället minskats med en, emedan i Uppsala en av de valda på grund av sin partiställning räknats till socialdemokraterna, ehuru de personer, som röstat på ifrågavarande kandidat, måst hänföras till det liberala partiet (jfr tab. 2, anm. 2).

partierna moderata, liberala och socialdemokrater utgjorde antalet valmän i genomsnitt per representant år 1911 resp. 97, 137 och 449 och år 1912 resp. 82, 115 och 260 samt röstetalet i medeltal för varje stadsfullmäktig år 1911 för det moderata partiet 2 316, för det liberala 2 193 och för det socialdemokratiska 4 447 och år 1912 resp. 1 753, 1 719 och 2 548.

Den betydande olikheten mellan partierna i medeltalet röstande för varje stadsfullmäktig beror huvudsakligen på medelröstetalets olika storlek. Att åter antalet röster i genomsnitt per representant, vilket vid en fullt proportionell fördelning av alla platser efter varje partis hela röstetal borde vara lika stort för alla partier, företedde så stora växlingar, förklaras åter till största delen av den nyss påpekade förskjutningen till förmån för det största partiet, som ofta äger rum vid fördelningen av platserna inom varje valkrets. En bidragande orsak till socialdemokraternas ogynnsamma ställning har dock även varit den omständigheten, att dessa hade sin huvudstyrka i några av de största städerna, där röstetalet för alla partier var ovanligt högt i förhållande till antalet valda stadsfullmäktige. I Stockholm t. ex., som i synnerhet år 1911 intog en mycket dominerande ställning i förhållande till övriga städer, utgjorde antalet röster i medeltal för varje stadsfullmäktig år 1911 11 307 och år 1912 13 330, under det att motsvarande medeltal för samtliga städer år 1911 utgjorde endast 2 406 och år 1912 endast 1 859.

Kvinnliga stadsfullmäktige. I tab. B meddelas uppgift å antalet inom varje stad och varje parti valda kvinnliga stadsfullmäktige. Av de till gruppen »övriga» räknade voro de år 1911 i Luleå och Haparanda och de år 1912 i Lund och Västerås valda representanter för de speciella kvinnogrupperna.

Tillämpningen av rangordnings- och reduktionsreglerna. En översikt över tillämpningen av rangordnings- och reduktionsreglerna lämnas i tab. C, varvid för överskådlighetens skull de valda stadsfullmäktige fördelats efter det antal, som utsetts inom varje partigrupp. Då därjämte i de fall, då två ungefär jämnstarka partier röstat med gemensam partibeteckning, i allmänhet reduktionsregeln måste komma till användning, även om sammanhållningen inom vart och ett av de båda partierna varit stor, hava i tabellen alla de stadsfullmäktige, som av denna anledning valts enligt reduktionsregeln, dessutom särskilt antecknats inom parentes.

Såsom av de i tabellen meddelade siffrorna framgår, blevo år 1911 av samtliga stadsfullmäktige 196 valda enligt rangordningsregeln och 90 enligt reduktionsregeln samt vid 1912 års val 797 utsedda enligt den förstnämnda och 398 enligt den sistnämnda regeln. Bland de enligt reduktionsregeln valda ingå emellertid år 1911 4 liberala och 3 socialdemokrater och år 1912 43 liberala och 26 socialdemokrater, för vilka sagda regel måst tillämpas på grund därav, att de båda partierna röstat med gemensam partibeteckning.

En jämförelse mellan de olika partierna visar, att år 1911 sammanhållningen bland de moderata i allmänhet varit god, då endast omkring en tredjedel av dess representanter valts enligt reduktionsregeln, ehuru detta parti i många valkretsar fått ett flertal av sina kandidater valda. Ännu mycket större har sammanhållningen varit bland socialdemokraterna, av vilkas representanter en-

Tab. B. Antal kvinnliga stadsfullmäktige.

S t a d	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa
<i>Vid 1911 års stadsfullmäktigval:</i>					
Stockholm	1	1	1	—	3
Mariefred	1	—	—	—	1
Oskarshamn	—	1	—	—	1
Varberg	1	—	—	—	1
Köping	—	—	—	1	1
Luleå	—	—	—	1	1
Haparanda	—	—	—	1	1
Summa år 1911	3	2	1	3	9
<i>Vid 1912 års stadsfullmäktigval:</i>					
Stockholm	2	1	1	—	4
Vaxholm	—	1	—	—	1
Sigtuna	—	—	—	1	1
Uppsala	—	—	1	—	1
Karlskrona	—	1	—	—	1
Ronneby	—	—	1	—	1
Sölvesborg	—	1	—	—	1
Malmö	1	1	—	—	2
Lund	—	—	1	2	3
Hälsingborg	—	1	—	—	1
Trälleborg	—	1	—	—	1
Göteborg	—	1	—	—	1
Karlstad	—	1	—	—	1
Filipstad	—	1	—	—	1
Västerås	—	—	—	1	1
Arboga	—	1	—	—	1
Falun	—	1	—	—	1
Söderhamn	1	—	—	—	1
Härnösand	—	1	—	—	1
Umeå	—	1	—	—	1
Summa år 1912	4	14	4	4	26
» år 1910	11	18	3	3	35

dast tre valdes enligt reduktionsregeln, och dessa för övrigt tillhörde valkretsar, där partiet röstat med samma partibeteckning som de liberala. Däremot synes sammanhållningen inom det liberala partiet vid dessa val hava varit svagare, i det att av dess 81 representanter icke mindre än 37 valts enligt reduktionsregeln. Bland »övriga» ingå även de tio stadsfullmäktige, som i Öre-

Tab. C. Tillämpningen av rangordnings- och reduktionsreglerna.

Antalet stadsfullmäktige inom varje partigrupp	Moderata		Liberala		Socialdem.		Övriga		Samtliga	
	v a l d a e n l i g t									
	rangordnings- regeln	reduktions- regeln	rangordnings- regeln	reduktions- regeln	rangordnings- regeln	reduktions- regeln	rangordnings- regeln	reduktions- regeln	rangordnings- regeln	reduktions- regeln
<i>År 1911:</i>										
10.	6	4	—	—	—	—	—	10	6	14
9.	3	6	—	—	—	—	—	—	3	6
8.	4	4	2	6	—	—	—	—	6	10
7.	41	8	3	4	—	—	—	—	44	12
6.	24	6	—	—	—	—	—	—	24	6
5.	15	5	3	7	—	—	6	4	24	16
4.	5	3	4	8	4	—	—	—	13	11
3.	9	—	12	9 (3)	18	—	—	—	39	9 (3)
2.	2	—	20	2	10	2 (2)	—	—	32	4 (2)
1.	—	—	—	1 (1)	2	1 (1)	3	—	5	2 (2)
Summa år 1911	109	36	44	37 (4)	34	3 (3)	9	14	196	90 (7)
<i>År 1912:</i>										
11.	1	10	—	—	—	—	—	—	1	10
10.	1	9	—	—	—	—	—	—	1	9
9.	13	23	—	—	—	—	—	—	13	23
8.	63	65	—	—	—	—	—	—	63	65
7.	71	62	6	8	—	—	—	—	77	70
6.	80	46	7	5	6	—	6	—	99	51
5.	95	30	24	36 (14)	10	—	—	—	129	66 (14)
4.	64	12	34	26 (8)	40	—	3	1	141	39 (8)
3.	21	—	55	23 (11)	30	3 (2)	—	—	106	26 (13)
2.	11	1	45	11 (8)	54	14 (13)	—	—	110	26 (21)
1.	5	—	28	2 (2)	19	11 (11)	5	—	57	13 (13)
Summa år 1912	425	258	199	111 (43)	159	28 (26)	14	1	797	398 (69)
» år 1910	438	230	235	80 (24)	141	12 (8)	17	1	831	323 (32)

grund valts av den s. k. fria gruppen, inom vilken ordningen mellan namnen alltid skall bestämmas enligt reduktionsregeln.

Vid 1912 års val synes sammanhållningen inom det moderata partiet hava varit något svagare än vid föregående års val i motsats mot det liberala partiet, inom vilket sammanhållningen var större år 1912.

En jämförelse mellan 1910 och 1912 års val synes giva vid handen, att inom såväl det moderata som det liberala partiet sammanhållningen var starkare förstnämnda år, då antalet enligt reduktionsregeln valda stadsfullmäktige för båda dessa partier var större år 1912.

Den kommunala rösträtten år 1912 i de städer, som icke deltaga i landsting.

I röstlängd upptagna. På grundval av de från överståthållarämbetet och magistraterna erhållna uppgifterna meddelas i tab. 3 uppgift för Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Gävle å antalet i röstlängd upptagna personer, bolag och andra samfälligheter med fördelning på röstberättigade och icke röstberättigade inom varje enröstgrupp. En sammanfattning av tabellens siffror lämnas i efterföljande tablå, där även de sammanlagda röstetalen för de särskilda städerna äro angivna.

	Röstberättigade		Icke röstberättigade		Samtliga i röstlängd upptagna	
	Antal	Röstetal	Antal	Röstetal	Antal	Röstetal
Stockholm	88 669	1 168 724	22 409	178 542	111 078	1 347 266
Göteborg	31 397	392 433	14 948	89 172	46 345	481 605
Malmö	18 358	210 161	10 138	70 620	28 496	280 781
Norrköping	7 427	87 455	5 255	26 367	12 682	113 822
Gävle	7 928	81 147	3 647	20 056	11 575	101 203
Summa	153 779	1 939 920	56 397	384 757	210 176	2 324 677

Sedan år 1910 har antalet i röstlängd upptagna ökats i Stockholm med 3 096, Göteborg 2 434, Malmö 2 868, Norrköping 1 189 och Gävle 1 568, vilket i förhållande till antalet år 1910 i röstlängd upptagna motsvarar en relativ ökning av resp. 2·9, 5·5, 11·2, 10·3 och 15·7 %. Den starka ökningen i Malmö och Gävle beror huvudsakligen därpå, att under mellantiden betydande områden inkorporerats med dessa städer.

Förhållandet mellan samtliga i röstlängd upptagna år 1912 och folkmängden vid samma års början utgjorde i Stockholm 32·0 %, i Göteborg 27·2 %, i Malmö 31·8 %, i Norrköping 27·2 % och i Gävle 32·4 %, vilket för alla fem städerna är högre tal än år 1905. Till jämförelse med ovanstående siffror må nämnas, att vid 1912 års landstingsmannaval de i röstlängd upptagna utgjorde i städerna 28·8 % och på landsbygden 22·3 % av folkmängden.

Medelröstetalet för alla i röstlängd upptagna var följande:

	År 1912	År 1910
Stockholm	12·1	12·0
Göteborg	10·4	9·8
Malmö	9·9	9·6
Norrköping	9·0	8·6
Gävle	8·7	8·9

Såsom av ovanstående siffror framgår var medelröstetalet betydligt högre i Stockholm än i övriga städer. Sedan år 1910 har detsamma ökats något i alla städer med undantag för Gävle, vilket senare torde bero på, att i sistnämnda stad ett högre bevillningsfritt avdrag tillämpades år 1912. För de städer, som deltog i 1912 års landstingsmannaval utgjorde medelröstetalet för alla i röstlängd upptagna 9.7.

De stora ojämnheter, som i tab. 3 kunna iakttagas i de särskilda enröstgruppernas inbördes storlek, bero huvudsakligen på verkan av de bevillningsfria avdragen å den till bevillning uppskattade inkomsten av kapital och arbete. Dessa avdrag utgjorde år 1912 i Stockholm och Norrköping 650 kr. för inkomst understigande 1 200 kr. och 500 kr. för inkomst fr. o. m. 1 200 till 1 800 kr., i Göteborg voro samma avdrag 650 och 400 kr., i Gävle 550 och 400 kr. och i Malmö i regel likaledes 550 och 400 kr., ehuru där såväl högre som lägre avdrag även tillämpats. I alla städer, där icke redan de bevillningsfria avdragen voro de högsta tillåtna, hava därjämte dessa avdrag ytterligare höjts för personer med större familjer.

På grund av dessa avdrag funnos i Stockholm mycket få inkomsttagare med 14—17 röster, då personer med 1 799 kronors inkomst ännu kommo i åtnjutande av ett bevillningsfritt avdrag på 500 kr., och alltså hade en beskattningsbar inkomst, som uppgick till endast 1 299 kr., vilken enligt gällande röstskala berättigade dem till 13 röster, medan däremot en person med 1 800 kronors inkomst icke erhöll något bevillningsfritt avdrag, varför dennes röstetal uppgick till 18. Också var antalet personer med röstetalen 14—17 (huvudsakligen fastighetsägare) högst betydligt mindre än antalet inom närmast lägre och högre röstgrupper. Sålunda funnos 2,986 personer med ett röstetal av 13, men inom den följande röstgruppen med 14 röster hade detta antal krympt tillsammans till endast 284 eller mindre än en tiondel, och den sjuttonde röstgruppen omfattade endast 372 personer men den adertonde däremot 1 286.

På samma sätt kan även för de övriga städerna spåras en direkt inverkan av de bevillningsfria avdragen på vissa röstgruppers storlek. Sålunda voro exempelvis i Göteborg sjunde samt femtonde, sextonde och sjuttonde röstgrupperna mycket fåtaliga, likaså i Malmö och Gävle femtonde, sextonde och sjuttonde röstgrupperna, och i Norrköping grupperna med röstetalen 14—17.

Med nu påpekade oregelbundenheter befunno sig i stort sett röstgrupperna med stigande röstetal i numeriskt avtagande ända upp till tjuguenröstersgruppen, vilken i alla städerna var betydligt större än de närmast föregående, beroende därpå, att denna grupp var den första, till vilken räknades inkomsttagare inom en inkomstlatitud av 500 kr. (2 001—2 500 kr.), medan denna latitud vid de lägre röstetalen varit endast 100 kr. Därefter avtogo emellertid åter röstgrupperna i storlek med undantag för den allra högsta, som åter visade en stark stegring. I Stockholm var sålunda i denna grupp antalet i röstlängd upptagna 4,012 mot endast 214 i den närmast föregående, i Göteborg steg motsvarande antal från 49 i trettionionde röstgruppen till 1 251 i den fjortionde, i Malmö var antalet i de båda högsta grupperna resp. 35 och 602, i Norrköping 17 och 237 samt i Gävle 14 och 167.

(Forts. sid. 20.)

De i tab. D meddelade relativa talen å antalet röstägande inom varje enröst-grupp i förhållande till det sammanlagda antalet röstägande inom alla röst-grupper, kunna även tjäna till jämförelse de olika städerna emellan. Av en sådan jämförelse framgår, att medan i Stockholm endast 4·3 % av alla i röst-längd upptagna tillhörde den allra lägsta röstgruppen, däremot i Norrköping, där de bevillningsfria avdragen voro lika stora och siffrorna således fullt jämförbara, icke mindre än 11·9 % räknades till samma grupp.

Den relativt största röstgruppen var i Stockholm den fjärde, som omfattade 11·1 % av alla i röstlängd upptagna. I Göteborg och Norköping var den andra röstgruppen störst, omfattande resp. 12·1 och 13·5 % av samtliga, i Malmö den tredje och i Gävle den första, med motsvarande procenttal uppgående till resp. 11·1 och 12·9 %.

Den högsta röstgruppen, som omfattade alla med 40 röster, var jämförelsevis störst i Stockholm, varest 3·6 % av alla i röstlängd upptagna nådde upp till ett röstetal av 40. Närmast Stockholm kom i detta avseende Göteborg med 2·7 %, varefter följde Malmö med 2·1 %, Norrköping med 1·9 % och sist Gävle med 1·4 %. Över huvud taget voro de högre röstgrupperna relativt talrikare i Stockholm än i de övriga städerna. Detta framgår även av efterföljande tabell, där alla i röstlängden upptagna sammanförts i två större röstgrupper, den ena omfattande alla med 1—17 röster och den andra alla med högre röstetal.

	Röstberättigade		Icke röstberättigade		Samtliga i röstlängd upptagna	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Stockholm						
1—17 röster	58 075	65·5	19 533	87·2	77 608	69·9
18—40 »	30 594	34·5	2 876	12·8	33 470	30·1
Summa	88 669	100·0	22 409	100·0	111 078	100·0
Göteborg						
1—17 röster	21 309	67·9	14 097	94·3	35 406	76·4
18—40 »	10 088	32·1	851	5·7	10 939	23·6
Summa	31 397	100·0	14 948	100·0	46 345	100·0
Malmö						
1—17 röster	13 391	72·9	9 286	91·6	22 677	79·6
18—40 »	4 967	27·1	852	8·4	5 819	20·4
Summa	18 358	100·0	10 138	100·0	28 496	100·0
Norrköping						
1—17 röster	5 159	69·5	5 013	95·4	10 172	80·2
18—40 »	2 268	30·5	242	4·6	2 510	19·8
Summa	7 427	100·0	5 255	100·0	12 682	100·0
Gävle						
1—17 röster	6 044	76·2	3 507	96·2	9 551	82·5
18—40 »	1 884	23·8	140	3·8	2 024	17·5
Summa	7 928	100·0	3 647	100·0	11 575	100·0

Av sammanställningen här ovan framgår, att i Stockholm 30·1 % av alla i röstlängd upptagna tillhörde den högre av de båda röstgrupperna, men i Göte-

Tab. E. Röstberättigade i procent av alla i röstlängd upptagna inom varje enröstgrupp.

R ö s t e t a l	Stockholm	Göteborg	Malmö	Norrköping	Gävle
1	86.7	70.2	66.9	40.3	71.2
2	76.3	53.8	62.2	42.5	61.0
3	72.8	51.6	49.4	46.9	43.6
4	58.8	46.8	53.0	45.2	59.7
5	77.2	58.2	49.8	47.5	60.9
6	77.7	64.3	52.7	51.2	65.2
7	63.9	73.0	61.0	56.0	70.9
8	77.4	55.6	51.1	53.6	59.7
9	79.0	64.2	60.0	69.2	64.6
10	77.3	69.3	65.1	68.4	70.3
11	81.7	71.9	66.6	74.0	72.0
12	83.7	74.0	69.5	69.9	74.6
13	84.4	78.2	72.9	79.5	85.3
14	85.9	85.1	78.1	87.0	81.3
15	88.1	86.7	83.6	76.5	94.4
16	92.4	95.6	73.5	94.6	95.0
17	92.7	87.2	85.5	84.4	94.7
18	82.0	81.6	80.3	79.8	78.6
19	87.1	83.2	74.6	78.3	86.3
20	84.4	84.0	76.1	79.9	81.9
21	88.8	89.0	80.5	86.7	91.6
22	90.0	90.1	83.4	88.7	92.8
23	93.1	92.7	85.3	92.6	95.8
24	91.5	95.5	87.6	94.0	97.7
25	93.8	95.2	92.2	94.9	95.9
26	93.5	95.2	88.5	93.4	95.4
27	94.3	95.8	92.3	97.0	96.2
28	93.3	97.0	89.9	95.3	100.0
29	96.7	98.4	88.9	94.2	100.0
30	94.9	97.5	92.8	97.6	97.4
31	96.6	98.3	91.5	97.4	100.0
32	97.1	98.2	96.8	100.0	100.0
33	98.0	97.8	91.1	89.5	100.0
34	98.1	98.2	93.2	96.2	100.0
35	97.9	99.0	97.8	95.5	100.0
36	96.9	100.0	96.8	92.3	92.3
37	96.8	98.7	84.0	100.0	90.9
38	98.2	100.0	90.6	95.8	100.0
39	97.2	95.9	91.4	100.0	100.0
40	97.9	98.6	95.7	96.6	99.4
Samtliga	79.8	67.7	64.4	58.6	68.5

borg endast 23.6 %, i Malmö 20.4 %, i Norrköping 19.8 % och i Gävle 17.5 %. Till jämförelse härmed må nämnas, att i de städer, som deltog i 1912 års landstingsmannaval, 21.2 % av alla i röstlängd upptagna hade 18—40 röster.

Röstberättigade och icke röstberättigade. Av den å sid. 16 i det föregående meddelade tablån över alla i röstlängd upptagna framgår även deras fördelning på röstberättigade och icke röstberättigade. Uttryckt i procent av samtliga i röstlängd upptagna utgjorde de röstberättigade i Stockholm 79.8, i Göteborg 67.7, i Malmö 64.4, i Norrköping 58.6 och i Gävle 68.5 %. Medan sålunda Norrköping i detta avseende intog den minst fördelaktiga ställningen, skilde sig Stockholm genom en relativt mycket hög procentsiffra fördelaktigt från de övriga. För de i 1912 års landstingsmannaval deltagande städerna utgjorde de röstberättigade 71.5 % av alla i röstlängden upptagna, och för rikets landsbygd var motsvarande siffra 80.4 %. Att i Stockholm vid detta tillfälle de röstberättigades relativa antal var så stort, beror utan tvivel därpå, att valet där förrättades så tidigt på året, att den vid valet använda röstlängden var upprättad före första uppboordsstämman av årets kommunalutskylder, varigenom de, som då icke betalade sin skatt, ännu hade sin rösträtt kvar vid valet.

I tab. 3 finnes för de fem största städerna angivet antalet röstberättigade och icke röstberättigade inom varje enröstgrupp. En översikt av de förras relativa antal inom varje särskild grupp i förhållande till samtliga i röstlängd upptagna inom samma grupp meddelas därjämte i tab. E. Här är den stora skillnaden påfallande mellan de låga procenttalen inom de lägre röstgrupperna och de i allmänhet mycket höga talen längre upp på skalan. Med undantag för Norrköping var likväl icke antalet röstberättigade minst inom den allra lägsta röstgruppen, utan i allmänhet inom de fyra närmast därefter följande. Det minsta relativa antalet röstberättigade fanns i Norrköping inom första röstgruppen, varest endast 40.3 % av samtliga till denna grupp hörande personer ägde kvar sin rösträtt. I de allra flesta fall är det naturligtvis oguldna kommunalutskylder, som äro orsaken till att eljest röstberättigade personer icke få utöva denna sin rätt; att det i övervägande grad är inkomsttagarna, som på detta sätt förlora sin rösträtt, framgår tydligt därav, att de icke röstberättigade voro relativt talrikast just inom de röstgrupper, som innefattade ett större antal inkomsttagare än vanligt. Däremot voro procenttalen för de röstberättigade anmärkningsvärt höga inom de grupper, som huvudsakligen bestodo av fastighetsägare. Mest iögonenfallande är detta förhållande inom röstgrupperna närmast före den adertonde. I alla städer voro där, av skäl som redan framhållits, inkomsttagarnas antal högst obetydligt, och på samma gång var procenttalet för de icke röstberättigade mycket lågt. Inom den adertonde röstgruppen var åter de röstberättigades antal betydligt mindre. Som exempel härpå kan nämnas, att i Stockholm de röstberättigade inom den sjuttonde röstgruppen utgjorde 92.7 % av röstgruppens hela antal, medan samma procenttal inom den närmast högre gruppen utgjorde endast 82.0; i Gävle var denna motsättning ännu större mellan 94.7 % inom den sjuttonde och 78.6 % inom den adertonde röstgruppen.

En följd av att de i röstlängd upptagna i större utsträckning förlorat sin

rösträtt inom de lägre röstgrupperna än inom de högre är, att medelröstetalet var betydligt lägre för de icke röstberättigade än för de röstberättigade. Sagda medelröstetal var nämligen följande:

	Röstberättigade		Icke röstberättigade	
	År 1912	År 1910	År 1912	År 1910
Stockholm	13·2	13·1	8·0	7·6
Göteborg	12·5	12·2	6·0	5·1
Malmö	11·4	11·5	7·0	6·4
Norrköping	11·8	10·8	5·0	4·3
Gävle	10·2	10·5	5·5	5·3

Med undantag för en mindre nedgång i medelröstetalet för de röstberättigade i Malmö och Gävle voro medelröstetalen år 1912 genomgående något högre än år 1910. För de städer, som deltog i 1912 års landstingsmannaval utgjorde medelröstetalet för de röstberättigade 11·3 och för de icke röstberättigade 5·7.

Deltagandet i valen. Då det endast för Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Gävle finnes uppgifter å de vid stadsfullmäktigvalen röstberättigade, är det endast för dessa fem städer möjligt att i siffror angiva livligheten av deltagandet i ifrågavarande val. Uttryckt i procent av de röstberättigade i resp. städer var det relativa antalet röstande vid 1912 och 1910 års stadsfullmäktigval följande:

	År 1912	År 1910
Stockholm	43·8 %	39·5 %
Göteborg	42·8 ,	44·0 ,
Malmö	41·6 ,	39·8 ,
Norrköping	54·6 ,	51·8 ,
Gävle	40·3 ,	47·3 ,

Ovanstående siffror visa, att deltagandet i valen i Stockholm, Malmö och Norrköping var något livligare år 1912 än år 1910. Ett motsatt förhållande kan däremot iakttagas för Göteborg och Gävle; i sistnämnda stad har de röstandes relativa antal gått tillbaka från 47·3 ända till 40·3 %.

Stockholm den 10 november 1913.

Underdånigst
LUDVIG WIDELL.

Ernst Höijer.

Tab. 1. Avgivna valsedlar och

1		2		3		4		5		6		7	
Städer		Avgivna god.											
		Antal valsedlar				Summa							
		med partibeteckning				utan partibeteckning							
		Moderata	Liberala	Social-	Övriga								
				dem.									
1	Stockholms stad	10 646	7 814	15 022	5	16							33 508
	däruv: första valkretsen	1 571	1 104	2 656	—	1							5 332
	andra >	1 175	1 344	3 049	—	3							5 571
	tredje >	1 693	1 186	2 015	—	6							4 900
	fjärde >	1 198	1 133	2 606	—	1							4 938
	femte >	4 209	2 239	1 889	5	3							8 345
	sjätte >	800	808	2 807	—	2							4 417
Stockholms län.													
2	Öregrund	—	—	—	—	76							76
Södermanlands län.													
3	Torshälla	75	141	122	—	—							338
4	Mariefred	122	62	53	—	—							237
Jönköpings län.													
5	Eksjö ¹⁾	230	210	—	274	—							714
Kalmar län.													
6	Oskarshamn	316	381	—	—	2							699
Hallands län.													
7	Laholm	114	73	83	—	2							272
8	Falkenberg ²⁾	178	99	208	—	—							485
9	Varberg	212	285	245	—	4							746
Göteborgs o. Bohus län.													
10	Kungälv	134	73	—	—	—							207
Älvsborgs län.													
11	Alingsås ³⁾	261	404	—	—	—							665
12	Amäl ⁴⁾	164	117	227	—	5							513
Skaraborgs län.													
13	Skövde	552	338	—	—	—							890
14	Tidaholm ⁵⁾	138	90	78	—	—							306
Örebro län.													
15	Askersund	156	122	—	—	—							278
16	Nora ⁶⁾	119	51	62	140	—							372
Västmanlands län.													
17	Köping	193	167	234	77	—							671

valda stadsfullmäktige år 1911.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
kända valsedlar						Antal valda stadsfullmäktige						
Röstetalet för valsedlar						Antal kassera- rade valsed- lar	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
med partibeteckning			utan partibe- teckning		Summa							
Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga									
273 780	140 469	150 702	110	300	565 361	23	23	12	15		50	
37 505	18 708	26 231	—	27	82 471	1	1	2	2	—	8	
31 701	24 021	30 901	—	66	86 689	—	3	2	3	—	8	
45 031	22 033	29 878	—	113	88 055	5	1	2	2	—	8	
29 185	20 484	27 396	—	23	77 088	2	3	2	3	—	8	
110 992	41 269	18 952	110	71	171 394	12	7	2	1	—	10	
19 366	13 954	26 344	—	—	59 664	3	2	2	1	—	8	
—	—	—	—	939	939	—	—	—	—	10	10	
919	1 525	836	—	—	3 280	—	3	5	2	—	10	
1 458	550	331	—	—	2 339	1	7	2	1	—	10	
4044	2 539	—	3 841	—	10 424	—	5	3	—	5	13	
6 005	3 628	—	—	39	9 672	2	8	5	—	—	13	
1 918	793	577	—	14	3 302	—	6	2	2	—	10	
3 232	1 418	1 593	—	—	6 243	—	6	2	3	—	11	
3 775	3 983	1 896	—	61	9 715	1	6	7	3	—	16	
1 325	911	—	—	—	2 236	—	7	3	—	—	10	
4 791	3 469	—	—	—	8 260	—	9	5	—	—	14	
2 821	1 402	2 144	—	133	6 500	—	5	2	3	—	10	
9 808	3 628	—	—	—	13 436	—	10	3	—	—	13	
2 506	1 260	869	—	—	4 635	—	7	3	2	—	12	
2 362	971	—	—	—	3 333	—	7	3	—	—	10	
2 090	417	444	2 058	—	5 009	—	6	1	1	5	13	
3 791	2 117	1 872	1 080	—	8 860	—	6	3	2	1	12	

1		2	3	4	5	6	7
		A v g i v n a g o d.					
S t ä d e r		A n t a l v a l s e d l a r					
		med partibeteckning			utan		
		Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga	partibe- teckning	Summa
Kopparbergs län.							
18	Hedemora	96	240	—	—	—	336
Norrbottnens län.							
19	Luleå	223	195	277	97	1	798
20	Piteå	129	132	—	—	—	261
21	Haparanda	58	85	—	33	—	176
Samtliga städer		14 116	11 079	16 611	626	106	42 538

Anmärkingar

†) I de härmed betecknade valkretsarna hava valsedlar tillhörande det liberala och det socialdemokratiska partiet varit åsatta gemensam partibeteckning och därför i valprotokollen upptagits såsom en enda grupp. Då de likväl i övrigt uppträtt som två skilda partier med olika namn på sina valsedlar, hava de här fördelats på vederbörliga partier.

¹⁾ *Eksjö.* Vid valet hava i de fall, då en person på grund av fullmakt utövat rösträtt även för annan person, bådas röstetal antecknats på samma valsedel, vadan protokollens uppgifter å antalet avgivna valsedlar, eller 431, icke motsvarar hela antalet personer, som vid valet utövade sin rösträtt, utan endast dem, som personligen deltog i valet. På särskild förfrågan har magistraten uppgivit, att hela antal i valet deltagande utgjorde 714. Med stöd härav har antalet röstande inom varje parti approximativt beräknats.

²⁾ *Falkenberg.* En av de valda var gemensam kandidat för de moderata och liberala partigrupperna. I kol. 15—19 har denne förts till de moderata.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
Kända valsedlar						Antal valda stadsfullmäktige						
Röstetalet för valsedlar					Summa	Antal kasserade valsedlar						
med partibeteckning				utan partibeteckning			Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga									
1814	2 619	—	—	—	4 433	—	5	8	—	—	13	18
5 769	3 473	3 289	1 276	21	13 828	2	7	4	3	1	15	19
2 269	1 420	—	—	—	3 689	—	7	4	—	—	11	20
1 276	1 057	—	361	—	2 694	—	5	4	—	1	10	21
335 753	177 649	164 553	8 726	1 507	688 188	29	145	81	37	23	286	

till tab. 1.

³⁾ *Alingsås*. De liberala voro splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »De frisinnade, sparsamhets- och nykterhetsvänner» och »Sparsamhetsvänner», av vilka den förra gruppen omfattade 161 valsedlar med sammanlagt 1 921 röster och den senare 243 valsedlar med 1 528 röster.

⁴⁾ *Amål*. Allmänna stadsfullmäktigval hava förrättats i staden såväl år 1911 som år 1912. Enligt från magistraten vunna upplysningar är orsaken härtill, att sedan många år stadsfullmäktige valts två år å rad sålunda, att ena gången utsetts tio stadsfullmäktige och den andra 15, men i båda fallen för fyra år. För att hädanefter kunna tillämpa gällande bestämmelser om val till stadsfullmäktige har i staden år 1911 förrättats val av 10 stadsfullmäktige för en tid av tre år samt år 1912 val dels av 13 ledamöter för fyra år och dels av två ledamöter för två år. I föreliggande statistik har av de år 1912 förrättade valen endast medtagits det förstnämnda.

Tab. 2. Avgivna valsedlar och

1		2		3		4		5		6		7											
												A v g i v n a g o d .											
												A n t a l v a l s e d l a r											
S t ä d e r		m e d p a r t i b e t e c k n i n g				u t a n p a r t i b e t e c k n i n g		S u m m a															
		Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga																		
1	Stockholms stad	1912	14 292	7 896	16 603	—	9	38 800															
		1910	10 627	8 250	15 188	2	19	34 086															
	därav: 1912 i första valkretsen		1 910	1 040	2 975	—	—	5 925															
	» » andra »		2 125	1 530	3 567	—	—	7 222															
	» » tredje »		2 375	1 252	2 224	—	8	5 859															
	» » fjärde »		1 525	1 064	2 882	—	—	5 471															
	» » femte »		5 338	2 155	1 934	—	1	9 428															
» » sjätte »		1 019	855	3 021	—	—	4 895																
Stockholms län.																							
2	Södertälje	1912	555	188	880	—	—	1 623															
		1910	421	192	660	—	—	1 273															
	därav: 1912 i östra valkretsen		319	116	420	—	—	855															
	» » västra »		236	72	460	—	—	768															
3	Vaxholm	1912 †)	196	70	125	—	—	391															
		1910	120	181	—	56	—	357															
4	Norrtälje	1912	167	194	156	—	—	517															
		1910 †)	148	318	64	—	—	530															
5	Sigtuna ¹⁾	1912	—	—	—	163	—	163															
		1910	68	17	—	—	—	85															
Uppsala län.																							
6	Uppsala ²⁾	1912 †)	1 322	1 227	594	—	—	3 143															
		1910	1 096	851	694	—	1	2 642															
	därav: 1912 i Svartbäckens valkrets †)		409	220	269	—	—	898															
	» » Kungsängens » †)		100	365	325	—	—	1 090															
	» » Fjärdingens ²⁾		513	642	—	—	—	1 155															
7	Enköping	1912 †)	307	85	200	—	2	594															
		1910	408	—	167	—	—	575															
Södermanlands län.																							
8	Nyköping ²⁾	1912	347	297	690	—	—	1 334															
		1910	414	214	696	—	1	1 325															
	därav: 1912 i västra valkretsen ²⁾		209	157	268	—	—	634															
	» » östra »		138	140	422	—	—	700															
9	Eskilstuna	1912	815	985	2 444	—	—	4 194															
		1910	774	798	2 382	—	—	3 954															
	därav: 1912 i västra valkretsen		484	463	1 172	—	—	2 119															
	» » östra »		331	472	1 272	—	—	2 075															
10	Strängnäs	1912	276	177	111	—	1	565															
		1910	168	286	—	—	—	454															
11	Trosa	1912	43	64	—	—	—	107															
		1910	39	100	33	—	—	172															
Östergötlands län.																							
12	Linköping	1912	957	434	423	44	4	1 862															
		1910	713	382	211	—	5	1 311															
	därav: 1912 i norra valkretsen		392	192	239	1	—	824															
	» » södra »		565	242	184	43	4	1 038															

valda stadsfullmäktige år 1912.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
kända valsedlar						Antal kassera- rade valsed- lar	Antal valda stadsfullmäktige				
Röstetalet för valsedlar							Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa
med partibeteckning				utan partibe- teckning	Summa						
Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga								
348 712	135 688	181 903	—	217	666 520	41	25	9	16	—	50
281 780	142 636	160 607	67	395	585 485	50	22	12	16	—	50
44 639	17 307	32 759	—	—	94 706	2	4	1	3	—	8
51 990	26 289	41 185	—	—	119 464	10	3	2	3	—	8
59 336	21 284	24 118	—	212	104 950	10	5	1	2	—	8
36 049	18 038	32 193	—	—	86 280	3	3	2	3	—	8
133 147	38 551	20 794	—	5	192 497	12	7	2	1	—	10
28 551	14 219	30 854	—	—	68 624	4	3	1	4	—	8
10 880	2 798	8 873	—	—	22 501	1	8	1	7	—	16
8 067	3 114	5 854	—	—	17 035	—	8	3	6	—	17
6 477	1 757	4 177	—	—	12 411	1	4	1	3	—	8
4 353	1 041	4 696	—	—	10 090	—	4	—	4	—	8
2 625	684	958	—	—	4 267	2	6	2	2	—	10
1 699	1 553	—	534	—	3 786	—	5	4	—	1	10
2 674	2 285	1 120	—	—	6 079	—	5	4	2	—	11
2 335	3 087	494	—	—	5 916	—	4	5	1	—	10
—	—	—	1 309	—	1 309	—	—	—	—	10	10
728	96	—	—	—	824	—	9	1	—	—	10
29 253	16 347	5 656	—	—	51 256	—	13	6	3	—	22
24 312	12 111	5 627	—	28	42 078	—	15	6	2	—	23
9 129	3 355	2 619	—	—	15 103	—	5	2	1	—	8
9 349	5 385	3 037	—	—	17 771	—	4	2	1	—	7
10 775	7 607	—	—	—	18 382	—	4	2	1	—	7
5 364	901	1 685	—	50	8 000	—	8	1	3	—	12
6 012	—	1 097	—	—	7 109	—	11	—	2	—	13
7 432	4 493	6 170	—	—	18 095	—	9	4	6	—	19
8 417	2 764	5 176	—	6	16 363	—	8	2	5	—	15
4 429	2 663	2 532	—	—	9 624	—	5	2	2	—	9
3 003	1 830	3 638	—	—	8 471	—	4	2	4	—	10
13 219	13 375	24 567	—	—	56 161	—	8	6	11	—	25
16 574	10 925	19 362	—	—	46 861	2	7	4	7	—	18
11 459	6 777	11 950	—	—	30 186	—	5	3	5	—	13
6 760	6 598	12 617	—	—	25 975	—	3	3	6	—	12
5 207	2 152	570	—	27	7 956	—	9	3	—	—	12
3 383	2 660	—	—	—	6 043	—	7	6	—	—	13
660	565	—	—	—	1 225	—	5	5	—	—	10
669	711	165	—	—	1 545	—	4	5	1	—	10
20 778	5 805	3 303	770	82	30 738	1	16	4	2	—	22
15 805	5 383	1 728	—	112	23 528	—	14	5	1	—	20
8 994	2 439	1 958	28	—	13 419	1	8	2	1	—	11
11 784	3 366	1 345	742	82	17 319	—	8	2	1	—	11

Städer		A v g i v n a g o d .						
		Antal valsedlar					Summa	
		med partibeteckning			utan partibeteckning			
Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga					
13	Norrköping	{1912	2 233	431	1 264	125	4	4 057
		{1910	2 285	421	1 243	—	14	3 963
	därav: 1912 i första valkretsen †)		632	100	241	49	3	1 025
	» » andra »		519	117	554	14	—	1 204
	» » tredje »		1 082	214	469	62	1	1 828
14	Söderköping	{1912	90	86	—	11	2	189
		{1910	74	110	—	—	1	185
15	Motala *)	{1912	235	143	—	—	3	381
		{1910	253	136	—	—	1	390
16	Vadstena	{1912	163	137	174	—	—	474
		{1910	145	177	—	84	—	406
17	Skänninge	{1912	144	109	—	—	—	253
		{1910	110	108	—	—	1	219
Jönköpings län.								
18	Jönköping †)	{1912	1 246	786	574	—	2	2 608
		{1910	1 093	907	577	—	3	2 580
	därav: 1912 i första valkretsen †)		430	151	142	—	—	723
	» » andra » †)		550	325	141	—	2	1 018
	» » tredje » †)		266	310	291	—	—	867
19	Gränna	{1912	110	82	—	—	—	192
		{1910	114	65	—	—	—	179
20	Huskvarna	{1912	353	449	357	—	—	1 159
		{1910	239	376	348	92	—	1 055
Kronobergs län.								
21	Växjö	{1912 †)	492	147	167	—	5	811
		{1910 †)	445	210	169	—	—	824
Kalmar län.								
22	Kalmar	{1912	697	165	143	22	—	1 027
		{1910	548	310	114	—	3	975
	därav: 1912 i första valkretsen		365	62	63	—	—	490
	» » andra » †)		332	103	80	22	—	537
23	Västervik	{1912	251	255	432	—	—	938
		{1910	261	281	338	—	—	880
	därav: 1912 i norra valkretsen		95	101	214	—	—	410
	» » södra »		156	154	218	—	—	528
24	Vimmerby	{1912	118	99	—	—	—	217
		{1910	87	111	—	—	2	200
25	Borgholm	{1912	79	123	—	—	—	202
		{1910	48	91	—	—	—	139
Göteborgs län.								
26	Visby †)	{1912	286	277	—	—	—	563
		{1910 †)	290	225	58	—	—	573
	därav: 1912 i första valkretsen †)		142	118	—	—	—	260
	» » andra » †)		144	159	—	—	—	303

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
kända valsedlar						Antal kasse- rade valsed- lar	Antal valda stadsfullmäktige					Summa
Röstetalet för valsedlar							Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
med partibeteckning				utan partibe- teckning	Summa							
Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga									
44 959	5 804	9 608	1 548	115	62 034	—	20	2	4	—	26	13
43 440	5 598	8 618	—	278	57 934	1	21	2	3	—	26	
14 009	1 333	1 779	660	87	17 868	—	6	—	1	—	7	14
9 724	1 567	4 249	177	—	15 717	—	6	1	2	—	9	
21 226	2 904	3 580	711	28	28 449	—	8	1	1	—	10	15
1 574	867	—	156	20	2 626	—	7	3	—	—	10	
1 481	1 224	—	—	24	2 729	—	6	4	—	—	10	16
4 111	1 641	—	—	19	5 771	—	7	3	—	—	10	
4 215	1 041	—	—	23	5 279	1	9	2	—	—	11	17
2 772	1 203	1 072	—	—	5 047	—	6	2	2	—	10	
2 561	1 209	—	620	—	4 390	—	7	3	—	1	11	18
1 466	636	—	—	—	2 102	—	7	3	—	—	10	
1 183	532	—	—	28	1 743	—	7	3	—	—	10	19
24 522	8 845	4 853	—	34	38 254	1	15	4	3	—	22	
21 830	9 263	4 114	—	63	35 270	—	15	7	1	—	23	20
7 792	1 851	1 070	—	—	10 713	1	6	1	1	—	8	
11 731	3 474	1 221	—	34	16 460	—	6	1	—	—	7	21
4 999	3 520	2 562	—	—	11 081	—	3	2	2	—	7	
1 426	771	—	—	—	2 197	—	7	3	—	—	10	22
1 386	460	—	—	—	1 846	1	7	3	—	—	10	
4 939	5 712	3 799	—	—	14 450	—	5	6	4	—	15	23
3 741	4 683	3 464	866	—	12 754	2	4	6	4	1	15	
9 497	2 225	1 339	—	86	13 147	—	11	3	1	—	15	24
8 706	2 887	1 087	—	—	12 680	2	10	4	1	—	15	
14 455	3 135	1 458	257	—	19 305	—	15	3	—	—	18	25
11 299	4 996	1 070	—	62	17 427	1	13	5	—	—	18	
7 755	1 110	634	—	—	9 479	—	8	1	—	—	9	26
6 720	2 025	824	257	—	9 828	—	7	2	—	—	9	
4 965	3 756	3 252	—	—	11 973	—	7	5	4	—	16	27
4 883	3 362	2 283	—	—	10 528	—	7	4	3	—	14	
2 005	1 676	1 607	—	—	5 288	—	3	3	2	—	8	28
2 960	2 080	1 645	—	—	6 685	—	4	2	2	—	8	
1 970	813	—	—	—	2 783	—	9	4	—	—	13	29
1 500	792	—	—	54	2 346	—	8	4	—	—	12	
1 204	1 161	—	—	—	2 365	—	5	5	—	—	10	30
742	843	—	—	—	1 585	—	5	5	—	—	10	
6 953	3 823	—	—	—	10 776	—	12	4	—	—	16	31
6 660	2 366	450	—	—	9 476	—	9	4	—	—	13	
3 461	1 740	—	—	—	5 201	—	6	2	—	—	8	32
3 492	2 083	—	—	—	5 575	—	6	2	—	—	8	

Städer.		A v g i v n a g o d.					Summa
		Antal valsedlar				utan partibe- teckning	
		med partibeteckning					
Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga				
Blekinge län.							
27	Karlskrona	1912	1 091	561	517	—	2 169
		1910	875	573	479	484	2 414
	darav: 1912 i första valkretsen		346	188	214	—	748
	» » andra »		411	197	107	—	715
	» » tredje »		334	176	196	—	706
28	Ronneby	1912	238	115	145	—	500
		1910	269	—	116	66	452
29	Karlshamn	1912 †)	385	296	175	—	856
		1910	413	290	186	—	889
30	Sölvesborg	1912	172	156	118	—	446
		1910	150	148	119	—	417
Kristianstads län.							
31	Kristianstad	1912 †)	907	411	281	—	1 599
		1910 †)	770	205	400	117	1 492
	darav: 1912 i norra valkretsen †)		355	205	131	—	691
	» » södra » †)		552	206	150	—	908
32	Simrishamn	1912	262	232	—	—	494
		1910	199	263	—	—	462
33	Angelholm	1912	360	105	263	—	728
		1910	292	129	238	—	659
Malmöhus län.							
34	Malmö	1912	3 423	610	3 579	—	7 612
		1910	2 573	782	3 087	—	6 442
	darav: 1912 i första valkretsen		2 132	253	1 146	—	3 531
	» » andra »		857	227	1 333	—	2 417
	» » tredje »		434	130	1 100	—	1 664
35	Lund	1912	696	370	433	211	1 710
		1910	425	165	592	382	1 564
	darav: 1912 i första valkretsen †)		257	208	153	94	712
	» » andra »		439	162	280	117	1 000
36	Landskrona	1912	546	573	687	—	1 806
		1910	562	554	522	—	1 638
	darav: 1912 i första valkretsen		261	276	259	—	796
	» » andra »		285	297	428	—	1 010
37	Hälsingborg	1912	1 407	546	1 571	—	3 524
		1910	1 383	570	1 376	42	3 371
	darav: 1912 i norra valkretsen		1 010	286	656	—	1 952
	» » södra »		397	260	915	—	1 572
38	Ystad	1912	463	183	646	—	1 292
		1910	479	219	572	—	1 270
	darav: 1912 i östra valkretsen		167	77	316	—	560
	» » västra »		296	106	330	—	732
39	Trälleborg	1912	468	410	568	—	1 446
		1910	424	352	340	1	1 117
	darav: 1912 i östra valkretsen		243	209	298	—	750
	» » västra »		225	201	270	—	696
40	Eslöv	1912	330	213	429	—	972
		1910	329	—	346	—	675

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
kända valsedlar						Antal valda stadsfullmäktige						
Röstetalet för valsedlar						Antal kasserade valsedlar	Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
med partibeteckning				utan partibeteckning	Summa							
Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga		Summa							
22 006	7 458	3 927	—	—	33 391	—	15	4	2	—	21	27
19 195	7 198	3 572	5 738	67	35 770	—	13	4	2	2	21	
6 827	2 412	1 645	—	—	10 884	—	5	1	1	—	7	28
8 812	2 556	750	—	—	12 118	—	5	2	—	—	7	
6 867	2 490	1 532	—	—	10 889	—	5	1	1	—	7	29
3 993	1 467	1 187	—	39	6 686	—	8	2	2	—	12	
4 211	—	784	573	24	5 592	—	10	—	2	1	13	
7 998	4 714	1 459	—	—	14 171	—	7	5	1	—	13	30
6 329	4 512	1 555	—	—	12 396	—	8	5	1	—	14	
3 240	2 028	992	—	—	6 260	—	6	4	1	—	11	31
2 588	2 198	994	—	—	5 780	—	5	4	2	—	11	
18 911	5 602	2 422	—	—	26 935	—	13	4	1	—	18	32
15 401	2 785	2 921	2 526	112	23 745	—	13	2	2	1	18	
7 114	2 664	1 107	—	—	10 885	—	6	2	1	—	9	33
11 797	2 938	1 315	—	—	16 050	—	7	2	—	—	9	
3 377	2 042	—	—	—	5 419	—	7	4	—	—	11	34
2 833	2 197	—	—	—	5 030	1	6	5	—	—	11	
6 086	1 550	2 442	—	—	10 028	—	7	1	2	—	10	35
5 129	1 711	2 281	—	14	9 135	—	8	3	4	—	15	
76 290	11 028	38 430	—	76	125 824	12	15	1	11	—	27	36
61 251	13 510	31 952	—	138	106 851	8	14	3	10	—	27	
50 260	5 060	13 092	—	64	68 486	4	8	—	2	—	10	37
17 741	3 800	14 346	—	12	35 899	5	4	1	4	—	9	
8 299	2 168	10 992	—	—	21 459	3	3	—	5	—	8	38
16 919	6 321	4 870	2 794	26	30 990	2	12	4	3	2	21	
9 912	2 761	5 972	8 724	24	27 393	2	6	1	4	5	16	39
6 072	3 328	1 682	1 148	—	12 230	—	6	3	1	1	11	
10 847	2 993	3 188	1 646	26	18 700	2	6	1	2	1	10	40
11 549	8 881	6 231	—	22	26 683	—	9	6	5	—	20	
11 572	8 622	4 098	—	71	24 363	—	10	7	3	—	20	41
5 792	3 940	2 271	—	—	12 003	—	5	3	2	—	10	
5 757	4 941	3 960	—	22	14 680	—	4	3	3	—	10	42
33 338	8 969	15 935	—	63	58 305	4	12	3	6	—	21	
31 056	9 187	14 128	771	287	55 429	4	12	4	5	—	21	43
24 433	5 093	7 368	—	63	36 957	1	8	1	2	—	11	
8 905	3 876	8 367	—	—	21 348	3	4	2	4	—	10	44
10 125	3 014	6 370	—	84	19 593	—	9	2	5	—	16	
9 598	4 772	4 080	—	66	19 416	—	8	4	4	—	16	45
3 552	1 147	3 164	—	—	7 863	—	4	1	3	—	8	
6 573	1 867	3 206	—	84	11 730	—	5	1	2	—	8	46
9 159	5 569	5 056	—	—	19 784	1	10	6	4	—	20	
7 953	4 509	2 367	25	6	14 860	2	8	4	2	—	14	47
5 038	2 890	2 620	—	—	10 548	—	5	3	2	—	10	
4 121	2 679	2 436	—	—	9 236	1	5	3	2	—	10	48
6 097	2 829	3 361	—	—	12 287	2	8	3	4	—	15	
6 119	—	2 686	—	23	8 828	6	11	—	4	—	15	

		1	2	3	4	5	6	7
		A v g i v n a g o d .						
Städer.		Antal valsedlar						Summa
		med partibeteckning			utan		partibe- teckning.	
		Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga			
Hallands län.								
41	Halmstad	(1912)	698	533	647	—	2	1 880
		(1910)	507	416	295	—	3	1 221
	därav: 1912 i första valkretsen		391	302	294	—	2	989
	» » andra »		307	231	353	—	—	891
42	Kungsbacka	(1912)	124	47	49	—	—	220
		(1910)	106	67	—	—	—	173
Göteborgs och Bohus län.								
43	Göteborg	(1912)	4 960	4 803	3 664	—	13	13 440
		(1910)	5 136	3 517	3 581	418	13	12 065
	därav: 1912 i första valkretsen		1 957	1 691	2 036	—	—	5 684
	» » andra »		1 871	1 745	761	—	10	4 387
	» » tredje »		1 132	1 367	867	—	3	3 369
44	Marstrand	(1912)	101	158	—	5	—	264
		(1910)	134	94	—	—	1	229
45	Lysekil	(1912 †)	272	105	121	34	—	532
		(1910)	264	82	103	—	—	449
46	Uddevalla	(1912)	398	518	495	—	2	1 413
		(1910)	319	358	413	—	—	1 090
	därav: 1912 i första valkretsen		284	288	231	—	—	803
	» » andra »		114	230	264	—	2	610
47	Strömstad	(1912 †)	159	110	128	—	—	437
		(1910)	137	224	—	—	—	361
Älvsborgs län.								
48	Vänersborg	(1912 †)	312	333	185	—	—	830
		(1910)	272	264	—	—	—	536
49	Borås	(1912 †)	1 199	519	701	—	6	2 425
		(1910)	1 035	635	292	—	2	1 964
	därav: 1912 i östra valkretsen †)		613	279	301	—	6	1 199
	» » västra » †)		586	240	400	—	—	1 226
50	Ulricehamn	(1912)	197	226	—	—	—	423
		(1910)	187	133	—	—	1	321
51	Åmål *)	(1912)	279	156	276	—	—	711
		(1911)	164	117	227	—	5	513
Skaraborgs län.								
52	Mariestad	(1912)	255	247	—	—	—	502
		(1910)	238	140	—	—	—	378
53	Lidköping	(1912)	308	334	375	—	—	1 017
		(1910 †)	361	326	74	—	—	761
54	Skara	(1912 †)	329	265	64	—	—	658
		(1910)	309	232	—	—	—	541
55	Hjo	(1912 †)	222	120	39	—	—	381
		(1910)	233	95	53	—	—	381
56	Falköping	(1912)	249	334	218	—	—	801
		(1910)	240	208	309	2	1	760

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
kända valsedlar												
Röstetalet för valsedlar						Antal kasse- rade valsed- lar	Antal valda stadsfullmäktige					
med partibeteckning				utan	Summa		Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga	partibe- teckning								
15 035	7 665	5 279	—	23	28 002	—	12	5	3	—	20	41
11 648	6 285	2 395	—	43	20 371	—	12	6	2	—	20	
8 215	4 497	2 166	—	23	14 901	—	6	3	1	—	10	
6 820	3 168	3 113	—	—	13 101	—	6	2	2	—	10	
2 132	651	369	—	—	3 152	—	7	2	1	—	10	42
1 884	703	—	—	—	2 587	—	8	2	—	—	10	
108 741	90 588	36 423	—	260	236 012	13	14	12	4	—	30	43
104 171	65 688	34 073	10 752	220	214 304	5	15	10	4	1	30	
42 622	31 409	19 988	—	—	94 019	3	5	3	2	—	10	
44 224	35 214	7 970	—	200	87 608	7	5	4	1	—	10	
21 895	23 965	8 465	—	60	54 385	3	4	5	1	—	10	
1 470	2 282	—	93	—	3 845	—	4	6	—	—	10	44
1 674	1 540	—	—	10	3 224	—	5	5	—	—	10	
4 320	1 344	950	672	—	7 286	—	7	2	2	1	12	45
4 216	1 006	895	—	—	6 117	—	9	2	1	—	12	
6 913	7 171	3 245	—	56	17 385	—	6	8	4	—	18	46
5 783	4 998	3 245	—	—	14 026	—	7	6	5	—	18	
5 551	4 759	1 694	—	—	12 004	—	4	4	1	—	9	
1 862	2 412	1 551	—	56	5 381	—	2	4	3	—	9	
3 037	1 270	974	—	—	5 281	1	6	3	2	—	11	47
2 264	1 924	—	—	—	4 188	1	5	5	—	—	10	
6 161	4 076	1 293	—	—	11 530	—	8	5	2	—	15	48
5 409	3 101	—	—	—	8 510	—	8	5	—	—	13	
20 510	5 360	4 928	—	81	30 879	—	15	3	3	—	21	49
18 228	5 868	2 245	—	34	26 375	1	13	3	1	—	17	
10 853	2 859	2 151	—	81	15 944	—	8	2	1	—	11	
9 657	2 501	2 777	—	—	14 935	—	7	1	2	—	10	
3 079	1 886	—	—	—	4 965	—	8	4	—	—	12	50
2 642	1 017	—	—	40	3 699	—	7	3	—	—	10	
4 032	1 811	2 374	—	—	8 217	1	6	3	4	—	13	51
2 821	1 402	2 144	—	133	6 500	—	5	2	3	—	10	
4 313	3 041	—	—	—	7 354	—	7	5	—	—	12	52
3 923	1 765	—	—	—	5 688	2	9	4	—	—	13	
5 416	4 016	2 104	—	—	11 566	1	6	5	2	—	13	53
6 074	2 613	403	—	—	9 090	2	8	5	—	—	13	
5 806	3 062	448	—	—	9 316	1	9	5	1	—	15	
5 530	2 415	—	—	—	7 945	—	11	4	—	—	15	
2 823	1 436	229	—	—	4 488	—	8	4	—	—	12	55
2 740	1 100	253	—	—	4 093	—	7	3	—	—	10	
4 292	4 713	1 916	—	—	10 921	—	5	5	2	—	12	56
4 277	2 944	2 969	44	6	10 240	5	5	3	4	—	12	

1		2	3	4	5	6	7
Städer.		Antal valsedlar					Summa
		med partibeteckning			utan partibeteckning		
		Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga		
Värmlands län.							
57	Karlstad	{1912 †)	502	668	448	—	1 618
		{1910	484	670	294	—	1 448
	därav: 1912 i norra valkretsen †)		250	364	200	—	814
	» » södra » †)		252	304	248	—	804
58	Kristinehamn	{1912	290	316	391	—	999
		{1910	244	381	251	—	879
59	Filipstad	{1912 †)	346	203	161	—	710
		{1910 †)	237	273	94	—	606
60	Arvika	{1912 †)	233	276	155	83	747
		{1910	293	247	145	—	685
Örebro län.							
61	Örebro ⁹⁾	{1912	1 520	999	947	—	3 466
		{1910	1 072	970	713	170	2 929
	därav: 1912 i södra valkretsen ⁹⁾		750	416	334	—	1 500
	» » norra » ⁹⁾		770	583	613	—	1 966
62	Lindesberg	{1912	150	124	141	—	415
		{1910	114	147	187	—	448
Västmanlands län.							
63	Västerås	{1912	917	382	1 379	170	2 848
		{1910	827	432	1 214	—	2 476
	därav: 1912 i norra valkretsen		392	221	969	—	1 582
	» » södra »		525	161	410	170	1 266
64	Sala	{1912 †)	382	459	216	—	1 057
		{1910	384	515	—	—	899
65	Arboga	{1912	143	230	212	—	585
		{1910	180	172	257	—	609
Kopparbergs län.							
66	Falun	{1912	539	344	315	—	1 198
		{1910	392	417	339	—	1 148
	därav: 1912 i norra valkretsen		332	212	89	—	633
	» » södra »		207	132	226	—	565
67	Säter ¹⁰⁾	{1912	158	76	—	—	234
		{1910	89	130	—	—	221
Gävleborgs län.							
68	Gävle	{1912	1 046	581	1 247	314	3 190
		{1910	998	609	1 183	482	3 273
	därav: 1912 i första valkretsen		363	296	587	175	1 421
	» » andra »		633	285	660	139	1 769
69	Söderhamn	{1912	263	152	318	—	733
		{1910 †)	209	230	370	—	809
	därav: 1912 i första valkretsen		162	70	55	—	287
	» » andra »		75	32	49	—	156
	» » tredje »		26	50	214	—	290
70	Hudiksvall	{1912	332	246	177	—	755
		{1910 †)	295	271	79	—	645

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
Kända valsedlar						Antal kassera- de valsed- lar	Antal valda stadsfullmäktige					
Röstetalet för valsedlar							Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
med partibeteckning			utan partibe- teckning		Summa							
Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga									
12 045	9 343	4 405	—	—	25 793	—	8	7	3	—	18	57
11 760	8 845	2 330	—	—	22 935	1	10	7	1	—	18	
5 976	4 805	1 890	—	—	12 671	—	4	4	1	—	9	
6 069	4 538	2 515	—	—	13 122	—	4	3	2	—	9	
5 695	4 316	3 518	—	64	13 593	1	6	5	4	—	15	58
5 050	4 767	2 226	—	56	12 099	1	6	6	3	—	15	
5 624	1 978	1 288	—	—	8 890	—	6	3	1	—	10	59
4 677	2 743	751	—	9	8 180	1	6	4	1	—	11	
4 839	3 371	1 396	687	—	10 293	—	7	4	2	—	13	60
5 503	2 944	1 283	—	—	9 730	—	8	4	1	—	13	
32 258	14 220	8 802	—	—	55 280	4	16	6	3	—	25	61
23 145	13 424	6 481	3 780	111	46 941	5	13	8	3	1	25	
16 105	6 274	3 133	—	—	25 512	—	9	3	1	—	13	
16 153	7 946	5 669	—	—	29 768	4	7	3	2	—	12	
2 600	1 371	1 104	—	—	5 075	2	6	3	2	—	11	62
2 020	1 523	1 169	—	—	4 712	—	5	3	2	—	10	
18 917	5 305	12 834	2 145	—	39 201	—	10	2	5	1	18	63
16 507	5 876	10 630	—	40	33 053	1	10	2	6	—	18	
7 451	2 783	9 023	—	—	19 257	—	4	1	4	—	9	
11 466	2 522	3 811	2 145	—	19 944	1	6	1	1	1	9	
6 312	3 960	1 368	—	—	11 640	3	8	5	2	—	15	64
6 348	3 856	—	—	—	10 204	1	9	6	—	—	15	
2 770	2 765	1 523	—	—	7 058	—	5	5	3	—	13	65
3 458	1 905	1 441	—	—	6 804	2	7	3	3	—	13	
11 668	5 044	3 149	—	—	19 861	—	10	4	2	—	16	66
8 715	6 028	2 802	—	—	17 545	2	8	6	2	—	16	
6 886	3 001	833	—	—	10 720	—	6	2	—	—	8	
4 782	2 043	2 316	—	—	9 141	—	4	2	2	—	8	
1 606	799	—	—	—	2 405	—	7	3	—	—	10	67
862	1 268	—	—	29	2 159	—	4	6	—	—	10	
23 889	8 940	11 920	4 574	50	49 373	4	12	4	5	1	22	68
22 010	8 938	10 373	7 109	27	48 457	2	11	4	5	3	23	
7 982	4 664	5 747	2 560	—	20 953	—	5	2	3	1	11	
15 907	4 276	6 173	2 014	50	28 420	4	7	2	2	—	11	
7 936	2 763	3 833	—	—	14 532	1	9	3	4	—	16	69
5 428	4 429	3 681	—	—	13 538	1	7	6	4	—	17	
5 074	1 230	655	—	—	6 959	1	5	1	—	—	6	
2 136	742	833	—	—	3 711	—	3	1	1	—	5	
726	791	2 345	—	—	3 862	—	1	1	3	—	5	70
6 459	3 170	1 555	—	32	11 216	1	9	4	2	—	15	
5 823	3 168	738	—	—	9 729	—	8	4	1	—	13	

		1	2	3	4	5	6	7
		A v g i v n a g o d.						
St ä d e r.		A n t a l v a l s e d l a r					S a m m a	
		med partibeteckning			utan			
		Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	partibeteckning		
Västernorrlands län.								
71	Härnösand	{1912	408	299	222	—	1	925
		{1910 †)	424	156	152	—	—	732
72	Sundsvall	{1912	710	411	84	—	—	1 205
		{1910	399	376	116	—	—	891
	därav: 1912 i östra valkretsen		338	178	54	—	—	570
	» » västra »		372	233	30	—	—	635
73	Örnsköldsvik ¹⁾	{1912	259	231	—	—	—	490
		{1910	234	121	—	1	1	357
Jämtlands län.								
74	Östersund	{1912	424	561	142	—	—	1 127
		{1910 †)	454	517	69	—	1	1 041
Västerbottens län.								
75	Umeå	{1912	460	563	—	—	—	1 023
		{1910	400	350	—	—	1	751
76	Skellefteå ²⁾	{1912	132	159	—	—	—	291
		{1910	128	67	—	54	—	249
Hela riket		{1912	55 833	35 725	48 266	1 182	76	141 082
		{1910	47 630	33 326	42 145	2 453	134	125 688

Anmärkningar

†) I de härmed betecknade valkretsarna hava valsedlar tillhörande det liberala och det socialdemokratiska partiet varit åsatta gemensam partibeteckning och därför i valprotokollen upptagits såsom en enda grupp. Då de likväl i övrigt uppträtt som två skilda partier med olika namn på sina valsedlar, hava de här fördelats på vederbörliga partier.

¹⁾ *Sigtuna.* De röstande voro fördelade på två partigrupper »Borgerliga samlingslistan» med 97 valsedlar och 781 röster och »Nykterhetsvännerna» med 66 valsedlar och 528 röster. Då emellertid enligt erhållna upplysningar partifördelningen icke varit av rent politisk karaktär utan snarare skett efter valmännens olika ställning i nykterhetspolitiskt avseende, hava båda partigrupperna förts till »övriga».

²⁾ *Uppsala.* Inom Fjärdingens valkrets ingå bland de liberala även valsedlar, avgivna av socialdemokrater, vilka i denna valkrets röstat icke endast med gemensam partibeteckning utan även med i övrigt samma lista som de liberala och därför icke kunnat i statistiken skiljas från dessa. En av de av den gemensamma partigruppen valde var socialdemokrat och har därför vid fördelningen av stadsfullmäktige efter partier (kol. 15—19) förts till socialdemokraterna.

³⁾ *Nyköpings.* I västra valkretsen voro de liberala splittrade på två partigrupper, med partibeteckningarna »De frisinnade» och »Liberala partiet», av vilka den förra gruppen omfattade 117 valsedlar med sammanlagt 1 757 röster och den senare 40 valsedlar med 906 röster. — Enligt uppgifter i protokollen från valen skulle inom den västra valkretsen utses 9 stadsfullmäktige, därav 8 för fyra och 1 för två år, samt inom östra valkretsen 10 stadsfullmäktige, därav 9 för fyra och 1 för två år. Efter valen bestämdes medelst lottning, vilka av de valda, som skulle avgå efter två år, och utlottades därvid inom den västra valkretsen en av det liberala partiet vald stadsfullmäktig och inom den östra valkretsen en av det moderata partiets representanter.

⁴⁾ *Motala.* En av de valda var gemensam kandidat för moderata och liberala partigrupperna. I kol. 15—19 har denne förts till de liberala.

⁵⁾ *Jönköpings.* De moderata voro i alla tre valkretsarna splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »Borgerliga valmansföreningen» och »Moderata valmansföreningen», av vilka den förra

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
kända valsedlar						Antal kassera- de valsed- lar	Antal valda stadsfullmäktige					
Röstetalet för valsedlar							Moderata	Liberala	Socialdem.	Övriga	Summa	
med partibeteckning			utan partibe- teckning		Summa							
Moderata	Liberala	Social- dem.	Övriga									
8388	3746	1337	—	25	13491	—	10	4	1	—	15	71
8681	2193	1381	—	—	12255	—	11	2	2	—	15	
16279	6636	955	—	—	23870	—	13	5	—	—	18	72
9713	6327	1285	—	—	17325	—	11	6	1	—	18	
7989	2919	675	—	—	11583	—	7	2	—	—	9	73
8290	3717	280	—	—	12287	—	6	3	—	—	9	
5206	2458	—	—	—	7664	—	9	4	—	—	13	73
4595	1367	—	8	32	6002	—	9	3	—	—	12	
9941	8724	1531	—	—	20196	—	7	7	1	—	15	74
10386	7612	615	—	40	18653	—	8	7	—	—	15	
8114	6676	—	—	—	14790	—	8	7	—	—	15	75
7471	4680	—	—	15	12166	—	9	6	—	—	15	
2741	1598	—	—	—	4339	2	6	4	—	—	10	76
2853	687	—	369	—	3909	—	8	1	—	1	10	
1196967	534542	473918	15005	1560	2221992	102	683	310	187	15	1195	
1024844	485107	395294	42506	2750	1950501	116	676	317	153	18	1164	

till tab. 2.

gruppen i hela staden omfattade 898 valsedlar med sammanlagt 19642 röster och den senare 348 valsedlar med 4880 röster.

¹⁾ Visby. De liberala voro i båda valkretsarna splittrade i två partigrupper med partibeteckningarna »De frisinnade» och »Nykterhetsvänner», av vilka den förra gruppen i hela staden omfattade 149 valsedlar med sammanlagt 1938 röster och den senare 128 valsedlar med 1885 röster.

²⁾ Kristianstad. Vid valet hava i de fall, då en person på grund av fullmakt utövat rösträtt även för annan person, bådas röstetal antecknats på samma valsedel, vadan protokollens uppgifter å antalet afgivna valsedlar utgörande i norra valkretsen 438 och i den södra 574, icke motsvara hela antalet personer, som vid valet utövade sin rösträtt, utan endast dem, som personligen deltog i valet. På särskild förfrågan har magistraten uppgivit, att hela antalet i valet deltagande utgjorde i norra valkretsen 691 och i den södra 908. Med stöd härav har antalet röstande inom varje parti approximativt beräknats.

³⁾ Ämål. Jfr anm. 4 till tab. 1.

⁴⁾ Örebro. Inom båda valkretsarna voro de moderata splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »Den borgerliga listan» och »Moderata och nykterhetsvänner samt fastighetsägare», av vilka den förra gruppen i hela staden omfattade 1215 valsedlar med sammanlagt 25536 röster och den senare 305 valsedlar med 6722 röster.

⁵⁾ Säter. De moderata voro splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »Sparsamhets- och nykterhetsvänner» och »Kommunala Centergruppen», av vilka den förra omfattade 127 valsedlar med sammanlagt 1178 röster och den senare 31 valsedlar med 428 röster.

⁶⁾ Örnköldsvik. De moderata voro splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »Moderata» och »Borgerliga partiet», av vilka den förra gruppen omfattade 191 valsedlar med sammanlagt 4089 röster och den senare 68 valsedlar med 1117 röster.

⁷⁾ Skellefteå. De moderata voro splittrade på två partigrupper med partibeteckningarna »Tjänstemannagrupper» och »Borgerliga och fastighetsägargruppen», av vilka den förra gruppen omfattade 54 valsedlar med sammanlagt 1128 röster och den senare 78 valsedlar med 1613 röster.

Tab. 3. I röstlängd upptagna röstberättigade och icke röstberätti

Röstetal	Stockholm			Göteborg		
	Röstberättigade	Icke röstberättigade	Summa	Röstberättigade	Icke röstberättigade	Summa
1	4 144	633	4 777	2 146	913	3 059
2	7 002	2 176	9 178	3 025	2 597	5 622
3	5 704	2 136	7 840	2 535	2 374	4 909
4	7 245	5 078	12 323	2 345	2 669	5 014
5	4 147	1 226	5 373	1 929	1 387	3 316
6	1 757	505	2 262	963	534	1 497
7	2 830	1 539	4 369	135	50	185
8	4 479	1 305	5 784	814	650	1 464
9	4 813	1 278	6 091	1 656	923	2 579
10	5 222	1 532	6 754	1 557	691	2 248
11	3 619	808	4 427	1 464	573	2 037
12	3 337	652	3 989	1 030	362	1 392
13	2 521	465	2 986	834	232	1 066
14	244	40	284	678	119	797
15	349	47	396	65	10	75
16	317	26	343	65	3	68
17	345	27	372	68	10	78
18	1 055	231	1 286	261	59	320
19	2 125	314	2 439	540	109	649
20	2 044	379	2 423	618	118	736
21	6 329	797	7 126	1 909	236	2 145
22	3 314	367	3 681	1 111	122	1 233
23	2 057	153	2 210	842	66	908
24	1 628	151	1 779	641	30	671
25	1 241	82	1 323	492	25	517
26	1 087	76	1 163	413	21	434
27	897	54	951	319	14	333
28	819	59	878	292	9	301
29	646	22	668	249	4	253
30	544	29	573	195	5	200
31	512	18	530	174	3	177
32	405	12	417	168	3	171
33	345	7	352	136	3	139
34	358	7	365	110	2	112
35	285	6	291	103	1	104
36	313	10	323	89	—	89
37	239	8	247	76	1	77
38	215	4	219	70	—	70
39	208	6	214	47	2	49
40	3 928	84	4 012	1 233	18	1 251
Summa	88 669	22 409	111 078	31 397	14 948	46 345

gade i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Gävle år 1912.

Malmö			Norrköping			Gävle		
Röstberättigade	Icke röstberättigade	Summa	Röstberättigade	Icke röstberättigade	Summa	Röstberättigade	Icke röstberättigade	Summa
1619	800	2 419	610	904	1 514	1 063	480	1 493
1618	982	2 600	729	987	1 716	677	433	1 110
1563	1 604	3 167	603	682	1 285	614	795	1 409
1106	979	2 085	547	663	1 210	499	337	836
1136	1 145	2 281	492	543	1 035	545	350	895
1062	945	1 997	212	202	414	466	249	715
461	295	756	187	147	334	202	83	285
355	340	695	408	353	761	216	146	362
994	662	1 656	387	172	559	480	263	743
940	504	1 444	321	148	469	408	172	580
803	403	1 206	250	88	338	309	120	429
632	277	909	158	68	226	188	64	252
547	203	750	147	38	185	214	37	251
379	106	485	20	3	23	109	25	134
97	19	116	26	8	34	17	1	18
36	13	49	35	2	37	19	1	20
53	9	62	27	5	32	18	1	19
151	37	188	67	17	84	55	15	70
288	98	386	112	31	143	120	19	139
309	97	406	123	31	154	113	25	138
1 009	244	1 253	410	63	473	426	39	465
571	114	685	260	33	293	231	18	249
378	65	443	187	15	202	161	7	168
289	41	330	173	11	184	125	3	128
236	20	256	129	7	136	93	4	97
170	22	192	114	8	122	83	4	87
168	14	182	97	3	100	50	2	52
134	15	149	81	4	85	44	—	44
96	12	108	49	3	52	44	—	44
90	7	97	41	1	42	38	1	39
97	9	106	38	1	39	22	—	22
61	2	63	25	—	25	19	—	19
82	8	90	17	2	19	23	—	23
55	4	59	25	1	26	18	—	18
44	1	45	21	1	22	12	—	12
60	2	62	12	1	13	12	1	13
42	8	50	18	—	18	10	1	11
29	3	32	23	1	24	5	—	5
32	3	35	17	—	17	14	—	14
576	26	602	229	8	237	166	1	167
18 358	10 138	28 496	7 427	5 255	12 682	7 928	3 647	11 575

Y) Sparbankstatistik.

- I. Sparbanker och liknande penninginrättningar [Sparbanker och folkbanker], av Statistiska centralbyrån: åren 1893—1910.* [Årgångarna 1860—1892 offentliggjorda i Statistisk tidskrift.]
- II. Postsparbanken, av Styrelsen för postsparbanken: åren 1893—1910.* [Årgångarna 1884—1892 särskilt offentliggjorda.]

Sveriges officiella statistik.

[År avdelning förut offentliggjord i serien Bidrag till Sveriges officiella statistik, angives inom parentes avdelningens littera i nämnda serie.]

Folkmängden och dess förändringar.

Folkräkningen 1910: 2, av Statistiska centralbyrån. [Litt. A.]

Folkmängden inom administrativa områden den 31 december: åren 1910—1912, av Statistiska centralbyrån. [Litt. A.]

Ut- och invandring: åren 1911 och 1912 av Statistiska centralbyrån. [Litt. A.]

Hälsa- och sjukvård.

Allmän hälso- och sjukvård år 1911, av Medicinalstyrelsen. [Litt. K.]

Sinnessjukvården i riket år 1911, av Medicinalstyrelsen. [Litt. K.]

Hälso- och sjukvård vid armén åren 1911 och 1912, av Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.

Hälso- och sjukvård vid marinen 1911 12 och 1912 13, av Marinöverläkaren.

Lantmäteri.

Lantmäteri åren 1911 och 1912, av Lantmäteristyrelsen. [Litt. O.]

Jordbruk och boskapsskötsel.

Årsväxten: åren 1911 och 1912, av Statistiska centralbyrån. [Litt. N.]

Skogshushållning.

Kungl. Domänstyrelsens förvaltning år 1911, av Domänstyrelsen. [Litt. Q.]

Industri och bergshantering.

Industri år 1911, av Kommerskollegium. [Litt. D.]

Bergshantering åren 1911 och 1912, av Kommerskollegium. [Litt. C.]

Handel.

Handel år 1911, av Kommerskollegium. [Litt. F.]

Sjöfart.

Sjöfart år 1911, av Kommerskollegium. [Litt. E.]

Lotsverket.

Lotsverket åren 1911 och 1912, av Lotsstyrelsen. [Litt. T.]

Järnvägar.

Statens järnvägar åren 1911 och 1912, av Järnvägsstyrelsen. [Litt. L.]

Postverket.

Postverket åren 1911 och 1912, av Generalpoststyrelsen. [Litt. M.]

Telefon och Telegraf.

Telefon och telegraf åren 1911 och 1912, av Telegrafstyrelsen. [Litt. I.]

Sparbanker.

Postsparbanken åren 1911 och 1912, av Styrelsen för postsparbanken. [Litt. Y: II.]

Allmän sparbankstatistik år 1911, av Statistiska centralbyrån. [Litt. Y: I.]

Försäkringsväsen.

Riksförsäkringsanstalten åren 1911 och 1912, av anstalten.

Socialstatistik.

Arbetarettillgång, arbetstid och arbetslön inom Sveriges jordbruk år 1911, av Kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik.

Kollektivavtal i Sverige åren 1911 och 1912, av Socialstyrelsen.

Arbetsinställelser i Sverige under år 1911, av Socialstyrelsen.

1912—1913 års allmänna bostadsräkning I: Vänersborg, II: Sundbyberg, av Socialstyrelsen.

Fångvård.

Fångvården år 1911, av Fångvårdsstyrelsen. [Litt. G.]

Allmänna val.

Riksdagsmannavalen åren 1909—1911, av Statistiska centralbyrån. [Litt. R.]

Landstingsmannavalen år 1912, av Statistiska centralbyrån. [Litt. R.]

Finanser.

Accispåliggande näringar år 1911 12, av Kontrollstyrelsen. [Litt. V.]

Statistiska meddelanden.

Ser. A. Tillfälliga statistiska undersökningar.

I: 1. Dödlighets- och livslängdstabeller för åren 1816—1910, av Statistiska centralbyrån.

I: 2. Statens utarrenderade domäner arrendeåret 1910—1911, av Statistiska centralbyrån.

I: 3. Stadsfullmäktigvalen åren 1911 och 1912 samt den kommunala rösträtten år 1912 i de städer, som icke deltaga i landsting.

Ser. C. Månadsstatistik över handeln, av Kommerskollegium: år 1913, häft. 1—10.

Ser. D. Järnvägsstatistiska meddelanden, av Järnvägsstyrelsen: år 1912; 1913, häft. 1—9.

Ser. E. Uppgifter om bankerna, av Bankinspektionen: år 1912; 1913, häft. 1—10.

Ser. F. Sociala meddelanden, av Socialstyrelsen [Kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik]: år 1912; 1913, häft. 1—10.

